

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
Eesti ja üldkeeleteaduse instituut

Sälly Salusoo

MINEVIKUVORMIDE TÕLKIMISEST UNGARI KEELEST EESTI KEELDE
ROMAANI „SAATUSETUS“ PÕHJAL. KONTRASTIIVNE ANALÜÜS

Bakalaureusetöö

Juhendajad lektor Anu Nurk ja lektor Boglárka Janurik

TARTU 2013

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Eesti keele minevikuvormid	5
1.1. Liitajad	7
2. Minevik ungari keeles	8
2.1. Periodiseering.....	9
3. Lühiülevaade eesti tõlkeajaloost ja minevikukasutusest.....	11
4. Analüüsiks valitud teose taustast	13
5. Uurimise meetodi kirjeldus	15
6. Tulemuste analüüs.....	17
6.1. Täisminevik.....	17
6.2. Enneminetik	21
6.3. Lihtminevik	23
6.3.1. Lihtmineviku küsitav kasutus	24
7. Näpunäiteid ungari mineviku tõlkimiseks	29
Kokkuvõte.....	32
Kirjandus.....	34
Translating past tenses from Hungarian into Estonian. Contrastive analysis. Summary	35
Lisa: tabel analüüsitud lausetest.....	37

Sissejuhatus

Siinses bakalaureusetöös vaadeldakse ungari keele minevikuvormide tõlkevasteid eesti keeles ilukirjandusliku teose põhjal. Aluseks on võetud Imre Kertészi 1975. aastal välja antud romaan „Sorstalanság“ Sander Liivaku tõlkes pealkirjaga „Saatusetus“ (2004). Huvipakkuv on nimetatud teema seetõttu, et ungari keeles on üks minevikuvorm, mis vastab eesti keele lihtminevikule, eesti keeles on lisaks lihtminevikule ka liitminevikuajad: täis- ja enneminevik.

Ühtlasi antakse üldine ülevaade eesti ja ungari keele minevikuajadest. Nagu eelpool mainitud, on ungari keeles kasutusel vaid üks minevikuajad, aga ajalooliselt on sealgi kasutatud liitaegasid, mida hiljem töös lähemalt tutvustatakse.

Lisaks eesti keele minevikuajade kirjeldusele tuuakse välja Helle Metslangi koostatud periodiseering, tutvustamaks minevikuajade kasutuse muutumist aja jooksul. Samuti esitatakse periodiseering ungari keele arhailiste minevikuvormide kohta.

Parema taustsüsteemi loomiseks antakse lühiülevaade erinevatest suundumustest eesti tõlkeloos, keskendudes peamiselt minevikuajadele ja erinevatele tendentsidele nende kasutuses.

Töö hüpoteesiks on, et tõlkimisel eelistatakse liitminevikuajadele lihtminevikku, mida soodustab veelgi asjaolu, et tõlke lähtekeeles on ainult üks minevikuajad.

Uurimusse on võetud järjest 500 minevikulist lauset raamatust „Sorstalanság“ ning kõrvutatud need vastavate eestikeelsete lausetega. Eesmärgiks on välja tuua erinevate minevikuajade osakaal ning töö autori tähelepanekud selles osas, kuidas neid on kasutatud ja kas neid oleks võimalik ka teisiti kasutada.

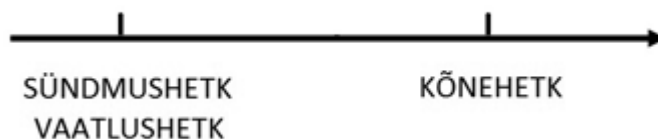
Uurimuse tulemuste põhjal tehakse järeldused minevikuaegade kasutuse kohta eesti keeles ning püütakse tuua välja tegureid, millele peaks tähelepanu pöörama ungari keelest tõlkimisel, kasutamaks arusaadavalt eesti keele minevikuaegade rikkust.

1. Eesti keele minevikuvormid

Eesti keele ajasüsteemi kuuluvad olevik ja kolm minevikuaega, milleks on lihtminevik ehk imperfekt, täisminevik ehk perfekt ja enneminevik ehk pluskvamperfekt. Täis- ja enneminevikul on analüütilised vormid, nad koosnevad *olema*-verbi olevikulisest või minevikulisest vormist ning põhiverbi minevikulisest kesksõnast.

Lihtminevik on määratud minevikuaeg, minevikusündmusest räägitakse kindlat, määratud minevikuhetke silmas pidades. Lihtminevik ei ole kuidagi seotud olevikuga ega ühegi teise minevikuhetkega (EKK 2007: 459)

Nt Kati *mängis* peitust.

Joonis 1. Imperfektgraafiline kujutamine (Reichenbach 1947, viidatud Norviku ja Piiraja järgi 2013)

Täisminevik on määramata minevikuaeg, kuna minevikusündmusest räägitakse kõnehetke seisukohast vaadatuna. Minevikusündmus ise jääb kõnehetkega võrreldes tagaplaanile. Täisminevikuga on seotud oleviku seisund ja mineviku tegevus. Minevikus toimunud sündmuste kaudu kirjeldatakse olevikulist olukorda. Enamasti on tegevus kõnehetkeks lõppenud, aga selle jätkumise väljendamiseks saab kasutada kestaväljendeid. Lõppenud tegevuse väljendamise puhul on tekkinud tendents kasutada lihtminevikku ning edasi kestva tegevuse väljendamise puhul olevikku, kuid mõningatel juhtudel saaks seda sel juhul tõlgendada tulevikule viitavana. (EKK 2007: 459–460)

1.1. Liitajad

Helle Metslang on oma artiklis „On the use of the Estonian past tense forms through the last one hundred years“ kirjeldanud minevikuvormide kasutamist, neist kõige huvitavamaks peab ta täisminevikku ning toob välja selle neli põhilist tüüpi:

1. Tulemust väljendav täisminevik, mis tutvustab olevikulist olukorda minevikulise sündmuse tagajärje või tulemusena, nt

Paistab, et *on käinud* vargad: tuba on segamini, asjad on kappidest välja loobitud.

2. Kogemust väljendav täisminevik, mis võtab kokku mingite sündmuste toimumise või mittetoimumise eelneva aja jooksul kõnehetkest vaadelduna, nt

Ta *on käinud* mitmes ülikoolis.

3. Kestvat situatsiooni väljendav täisminevik, mis väljendab olukorda, mis algas minevikus ja kestab veel edasi ka kõnehetkel. Tavaliselt tuleb esile just olevikulises olukorras, nt

Ma *olen elanud* siin kümme aastat ja tunnen kõiki elanikke.

4. Hiljutist minevikku või kuuma uudist väljendav täisminevik, mille puhul väljendatakse kas hiljutise sündmuse aktuaalsust või väga uut uudist. Viimast kasutatakse soome keeles rohkem ja eesti keeles eelistatakse pigem lihtminevikku, nt

Mari *on* maailmarekordi *püstitanud*!

Mari *püstitas* maailmarekordi!

(Metslang 1997: 102–105)

2. Minevik ungari keeles

Tänapäeval kasutatakse ungari keeles ainult ühte minevikuaega, milleks on *t*-lõpuline minevik. Siinkohal antakse ülevaade minevikuaegadest, mis ungari keeles kunagi eksisteerinud on. Ungari keel on saanud väga palju mõjutust ladina keelest, nii ka minevikuaegade puhul.

Tabel 1. Kindla kõneviisi minevik ungari keeles

Minevik	Päritolu	Funktsioon
Jutustav minevik <i>(elbeszélő múlt)</i> <i>-á/-é látá</i> <i>-u/-ü (> -ó/-ő)</i> <i>Leün (> lőn)</i>	*-i ajatunnus -i (< γ) kesksõna -u/-ü (< β, γ) kesksõna	Väljendab olevikuga mitte seoses olevat minevikku, möödunud juhtumitest/sündmustest rääkimiseks
-t tunnuseline minevik <i>(befejezett múlt)</i> <i>látott</i>	-t -lõpuline kesksõna liide	Märgib kõnelemise hetkeks lõpetatud tegevust, hiljem kahekõnes kasutatav minevik
Ø + <i>vala</i> liitminevik <i>(folyamatos múlt)</i> <i>lát vala</i>	Olevikuline verb + <i>vala</i>	Lõpetamata, kestav minevik
-t + <i>vala</i> liitminevik <i>(régmúlt)</i> <i>látott vala</i>	-t -lõpuline mineviku verb + <i>vala</i>	Väga ammine, minevikus aset leidnud sündmuste hulgast varasem

Elbeszélő múlt ehk jutustav minevik – olevikuga ei ole mingit seost, tähistab minevikus juba lõpetatud tegevust. Kasutati möödunud juhtumitest rääkimiseks.

-t jeles múlt ehk *t*-tunnuseline minevik – kõnehetkeks lõpetatud tegevuse väljendamine, hiljem dialoogides kasutatav minevikuaeg.

\emptyset + *vala összetett múlt* ehk olevikuline verb + *vala* – lõpetamata või kestva mineviku väljendamine.

-t + vala összetett múlt ehk *t*-lõpuline minevikuvorm + *vala* – enneminevik; minevikus aset leidnud sündmustest varasem. (Magyar nyelvtörténet 2003: 153)

2.1. Periodiseering

Periodiseeringu aluseks on ajaloosündmused, konkreetsed muutused toimusid ajapikku ning Géza Bárczi on neid kirjeldanud alljärgnevalt.

I 896 – 1526

Eksisteerisid kõik neli erinevat minevikuaega ja neil kõigil oli oma eristatav funktsioon. Oluline oli, et ungari minevikuajad pidid vastama ladina keele minevikuaegadele, kergendamaks tõlkimist. Samas on näha juba 1476. aastal ilmunud ungari päritoluga raamatust „Szabács viadala“, et jutustava mineviku asemel oli hakatud kasutama *t*-lõpulist minevikku. (Bárczi 1963: 161–166)

II 1526 – 1777

Algab eri funktsioonide ühtesulamine. 17. saj on grammatikates esindatud kõik neli minevikuaega, aga iga autor on neid käsitletud erinevalt, mis näitab selgelt funktsioonide ähmastumist. 18. sajandiks ei olnud veel ükski minevikuaeg arhailine, kuid lõpetamata minevik ja enneminevik olid harvad, jutustavat minevikku kasutati samuti harvem, selle asemel sai põhiliseks *t*-lõpuline minevik. Kahe viimase vahel oli

selleks ajaks tähenduserinevus juba täielikult kadunud, erinevus oli puhtalt stiililine. (Bárczi 1963: 275–279)

III 1777-1848

Keeleuuenduste ajajärk. Vanu minevikuaegasid kasutati vaid vaheldusrikkama stiili saavutamiseks. Funktsioonid olid selleks ajaks juba täielikult ühte sulandunud. (Bárczi 1963: 330–332)

Eesti keeles on põhjalikumalt ungari keele ajasüsteemi uurinud ja selle kohta kirjutanud Reet Klettenberg. Temagi on oma uurimuses toetunud Géza Bárczile. Vaata Folia Estonica XIII. Ész-t-magyar összevetés VI.

3. Lühiülevaade eesti tõlkeajaloost ja minevikukasutusest

Uno Liivaku ja Henno Meriste on kirjutanud ülevaate eesti keelde tõlkimise ajaloost. Nende järgi sai alates 1880ndatest aastatest hoo sisse ka vene keelest eesti keelde tõlkimine, enne seda oli olnud tähtsaimal kohal tõlkimine saksa keelest. (Liivaku, Meriste 1975: 14–15)

1918–1940 on oluline tõlgete vähenemine ja algupärase kirjanduse osakaalu suurenemine. Kui varem oli tõlkekirjanduse lähtekeelteks peamiselt vene ja saksa keel, siis sel perioodil sai olulisimaks vene keel. Tõlgete kvaliteet oli väga erinev, kuna ei lähtunud ühtsetest nõuetest. (Liivaku, Meriste 1975: 18–21)

Aastatel 1940–1972 oli seoses NSV Liidu mõjuga Eestis kõige tähtsimal kohal lähtekeelena vene keel, kogu selle perioodi tõlkekirjandusest 82%. Oluline oli tõlkija vene keele oskus, eesti keele valdamine oli teisejärguline. Lisaks mõjutas tõlgete kvaliteeti levinud tõlketeoreetiline seisukoht, et tõlge peab olema täpne ehk sõnasõnaline, olenemata selle adekvaatsusest. (Liivaku, Meriste 1975: 22–24).

Pärast Eesti taasiseseisvumist on välja antavate tõlgete absoluutarv on vaid kasvanud ja on suurem, kui iial varem, nt 2009. aastal ilmunud raamatutest 41% oli tõlkekirjandus. Kuid samas pole lähtekeelte valik vähemalt viimase viie kümnendi jooksul olnud nii väike, tõlgitakse järjest vähematest keeltest, lihtsalt rohkem raamatuid.

(http://www.vikerkaar.ee/index1.php?page=Arhiiv&a_act=article&a_number=5133)

Marek Tamm ja Märt Väljataga on esitanud statistika: „, 2008. aastal ilmus Eestis kokku 1780 tõlkeraamatut (kõik žanrid läbiseigi), neist koguni 1194 oli tõlgitud inglise keelest. Järgnesid tõlked saksa keelest – 138 nimetust, prantsuse keelest – 98 nimetust, ja vene keelest – 71 nimetust. Need arvud on eriti kõnekad, kui neid võrrelda olukorraga

kakskümmend aastat tagasi: 1990. aastal ilmus kokku 177 tõlkeraamatut, neist kõige rohkem – 67 nimetust – tõlgiti vene keelest, järgnesid inglise keel – 33, saksa keel – 19 ja prantsuse keel – 5 nimetust.“

http://www.vikerkaar.ee/index1.php?page=Arhiiv&a_act=article&a_number=5133)

Helle Metslangi artikli järgi saab välja tuua neli erinevat perioodi vastavalt minevikukasutuse eripäradele: 1890. aastad, 1930. aastad, 1980. aastad ja 1990. aastad. 1890. aastad olid vormikirevad ja saksapärased. Keelekorraldus ei olnud veel tugev, grammatika oli väga analüütiline. Kasutati perfekt kõiki funktsioone ja ka pluskvamperfekti kasutus oli laialdane. 1930. aastatel standardiseeriti keelt ja standardiseerimise käigus hakati saksapärasele vormidele eelistama soomepäraseid. Väheneb perfektikasutus ja suureneb lihtmineviku liigkasutus, mille puhul vene keele mõju tol ajal ei märgata või ei pöörata sellele tähelepanu. 1980. aastatel püüti vähendada vene mõjusid ja kasutada rohkem perfekt seal, kus venekeelses tekstis oleks olnud imperfekt. 1990. aastatel ei pööratud enam väga palju tähelepanu keele mitmekülgsuse võimaluste ärakasutamisele ja enam ei tegeldud aktiivselt ka venepärasustest hoidumisega. (Metslang 1997: 142–145)

4. Analüüsiks valitud teose taustast

Juudi päritolu Imre Kertész on sündinud 1929. aasta 9. novembril Ungaris Budapestis. 30. juunil 1944, kui Kertész oli 14-aastane, deporteeriti ta Auschwitzi koonduslaagrisse ning hiljem hoiti teda ka teistes koonduslaagrites. Kertész pöördus tagasi Ungarisse 1945. aastal pärast koonduslaagrist vabastamist. Nüüdseks on ta aastaid elanud Berliinis ning ta on tõlkinud väga palju teoseid saksa keelest ungari keelde. Aastatel 1960 – 1973 kirjutas Kertész oma esimese romaani „Saatusetus“, mis aga anti välja 1975. aastal ning mille eest ta pälvis 2002. aastal Nobeli kirjanduspreemia. Imre Kertész ise on selle kohta öelnud: „Számomra nagyon érdekes, hogy a díjat a holokausztról szóló, valamint diktatúra-ellenes műveimért kapom. Ez valami nevelő célzatot is jelenthet a kelet-európai országok számára“ ehk siis vabas tõlkes kõlab see nii: “Minu jaoks on väga huvitav, et sain preemia oma teose eest, mis räägib holokaustist ja on diktatuuri-vastane. Ida-Euroopa riikide jaoks on see justkui kasvatusliku tagamõttega.“ (<http://kerteszw.hu/>)

Raamatu peategelane on poisike nimega Köves, kes saadetakse koonduslaagrisse, kus viimasel õnnestub ellu jääda ja olukorraga kohaneda nii hästi, kui sellise olukorraga üldse saab kohaneda. Poisike viiakse koonduslaagrisse täiesti ootamatult ja ta ei saa aru, mis temaga toimub. „Saatusetus“ erilisus peitubki selles, et kõiki sündmusi on kirjeldatud lapse silme läbi, kellel ei ole selliseid taustateadmisi nagu on lugejal. Kövesi jaoks on kõik uus, ta ei oska näha kogu olukorra jubedust, kuna tema jaoks on kõik kulgenud nii-öelda loomulikult. Olenemata raamatu väga tõsisest teemast, ei puudu sealt ka igapäevased rõõmud. Lugejal on ehk raske neid rõõmudena näha, aga laps suutis pisiasjade üle õnnelik olla, näiteks oli lisakäär leiba tõeline rõõmuallikas sellises igapäevaelus. Taoliste nüansside tõttu puudutab raamat inimesi sügavalt, pannes meid mõtlema ajaloole ja inimloomusele.

Sander Liivak on sündinud 18. märtsil 1972 Tartus. Ta on õppinud Tartu ülikoolis eesti ja soome-ugri filoloogiat ning vahetusüliõpilasena käinud nii Soomes kui ka Ungaris. Tõlkimisega on Sander Liivak tegelema umbes kümme aastat ja peamised tõlkesuunad on olnud soome-eesti, eesti-soome, vene-eesti, ungari-eesti, inglise-eesti. Lisaks proosale („Saatusetus“, „Küünlad põlevad lõpuni“) on ta ungari keelest tõlkinud ka luulet (János Aranyi ballaade). Ise on Sander Liivak öelnud tõlkimise kohta nii: „Tõlkimine ei ole homöopaatia, kus sama ravitakse samaga. Sõnade vastu ei saa võidelda sõnade abil! Tuleb osata näha nende sisse ja taha, tajuda erinevate ainevaldkondade mõistete süsteeme ja struktuure ning erinevaid tekstide koostamise tavasid vähemalt kahes keeles ja kultuuris. Kes soovib vabakutselise tõlkijana ellu jääda Eesti-suguses väikeriigis, sellel võiks keeli tagataskus varuks olla rohkem kui kaks ja valdkondi rohkem kui üks.“ (<http://liivak.ee/et>)

Bakalaureusetöö autori arvates on Sander Liivaku tõlge väga hea, aga kogu analüüsitud materjali hulgas leidis üks lause, mille puhul ei ole lause mõte päris korrektselt edasi antud:

Azt hiszem, *meg is neheztelt rám*, mert kicsikét röviden voltam kénytelen bánni vele, apám jelenléte miatt: végre is, ma az ő kedvét kell nézmem. (Lisas lause 17)

- Arvan, *et olin solvunud*, et olin sunnitud temaga isa juuresoleku tõttu lühidalt rääkima: lõppude lõpuks pean ma täna ju tema meele järele olema.

→ Arvan, et *ema pani mulle pahaks*, et olin sunnitud temaga isa juuresoleku tõttu lühidalt rääkima: lõppude lõpuks pean ma täna ju tema meele järele olema.

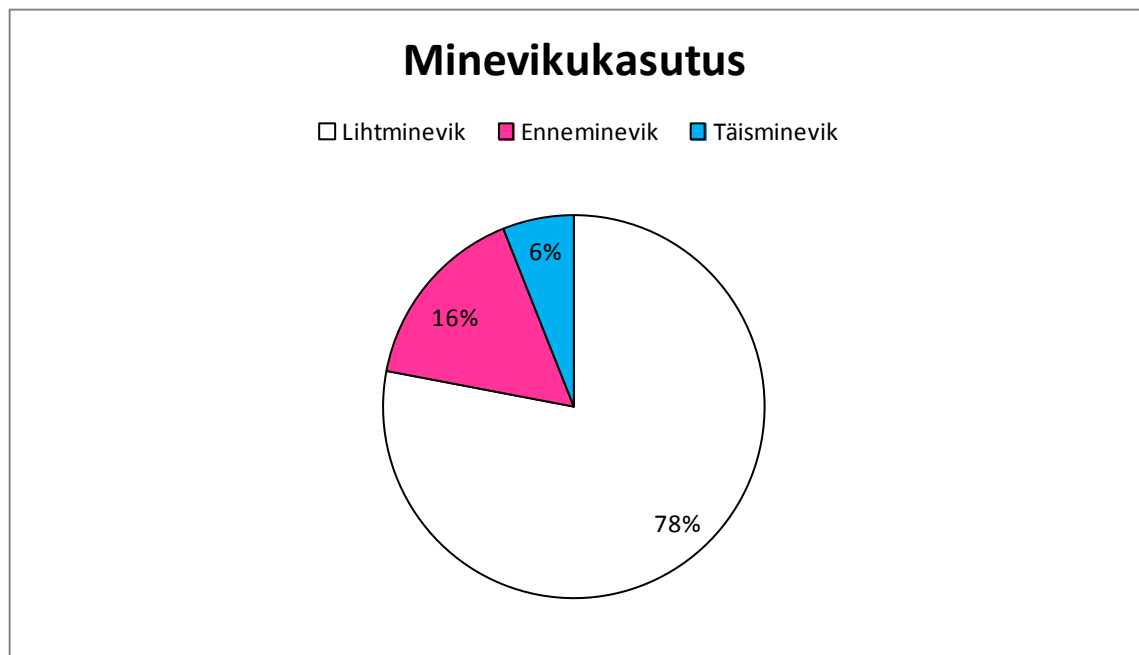
5. Uurimise meetodi kirjeldus

Bakalaureusetöös on uurimiseks võetud Imre Kertészi romaan „*Sorstalanság*“, millest on välja toodud järjest 500 lauset, mis sisaldavad minevikulist verbikasutust. Kõik laused on kantud *Microsoft Exceli* tabelisse ning kõrvutatud vastavate eestikeelsete lausetega Sander Liivaku tõlkes.

Lausete esiletoomiseks on kasutatud erinevaid värve. Valgeks on jäetud laused, mille tõlkes on kasutatud imperfekti ning mida ka käesoleva töö autor on näinud ainuvõimaliku tõlkeviisina. Lausetes, kus vaadatakse mingit kindlat vormi, on alla joonitud vaid vastav verb, teistes lausetes kõik minevikulised verbid.

Roheliseks on märgitud need laused, kus tõlkija Sander Liivak on kasutanud lihtminevikku, kuid kus ka mõni teine lahendus oleks võimalik. Kui töö autor on Sander Liivaku tõlkega nõus, aga leiab, et vale poleks ka teistsugune lähenemine, on see kirjutatud märkustesse. Kui aga autor on leidnud introspektsioonile tuginedes mõne parema tõlkevariandi, on see märkustes märgitud punaseks. Kõik perfekti kasutavad laused on märgitud siniseks ning pluskvamperfekti kasutavad laused roosaks.

Viiesajast lausest 391 oli tõlgitud eesti keeles lihtminevikku kasutades. Kuna lihtminevik on eesti keeles minevikuvormidest kõige kasutatavam, ei olnud selle suur osakaal üllatuseks. Küll aga on autor leidnud nende hulgast 19 lauset, mida võiks tõlkida ka teisiti, millest omakorda 11 puhul on autor välja pakkunud oma subjektiivse hinnangu põhjal paremad variandid. Enneminevikulisi lauseid esines 79-l korral ja täisminevikulisi 30-l korral. Minevikuvormide kasutuse protsendiline jaotus on vastavalt lihtmineviku puhul u 78 % ennemineviku puhul u 16 % ja täismineviku puhul 6 %.

Joonis 4. Minevikuaegade jaotus

Töö käigus ilmnes ka, et ungari keele minevikku saab eesti keeles mõnel juhul tõlkida *des*-vormiga, mis muutis laused eesti keele pärasemaks. Selliseid lauseid esines vaadeldud lausete hulgas vaid kuus, aga olenemata väiksest arvust, muutsid nad lausestuse sujuvamaks. Ühel korral oli minevikuvormi asemel kasutatud ka *mas*-vormi, mis taaskord kõlas eesti keeles väga hästi.

6. Tulemuste analüüs

Lauseid analüüsid on püütud leida ühisjooni, mille põhjal saaks teha üldistusi kasutatud minevikuvormide kohta. Välja on toodud näited, number näidete järel vastab nende järjekorranumbrile tabelis, mis on esitatud töö lisana, tabelis on välja toodud ka teose leheküljenumbrid.

6.1. Täisminevik

Täismineviku puhul saab välja tuua, et esindatud on kõik neli eelnevalt Helle Metslangi artikli põhjal välja toodud põhitüüpi: tulemust, kogemust, kestvat situatsiooni ja kuuma uudist või hiljutist minevikku väljendav täisminevik.

Mingi minevikulise sündmuse tulemust või tagajärge väljendavad näiteks järgmised laused:

Azt például, hogy életemnek egy bizonyos korszaka, amit „a gondtalan, boldog gyermekéveknek” mondott, ezzel a mai, szomorú nappal immáron *lezáru* számomra.

- Näiteks, et teatud eluperiood, mida ta nimetas „muretuks õnnelikuks lapsepõlveks”, *on* tänase kurva päevaga minu jaoks *lõpule jõudnud*. (235)

Siin on muretu lapsepõlve lõppemine tagajärjeks isa tööteenistusse kutsumisele. Ungarikeelses lauses on kasutatud olevikku, aga eesti keeles sobib täisminevik, kuna see on seotud olevikulise vaatlushetkega.

De hát az ima végeztével Lajos bácsi elégedettnek látszott, és olyan kifejezés volt az arcán, hogy már-már magam is úgy éreztem: csakugyan, *intéztünk* valamit apám ügyében.

- Aga kui palve oli läbi, paistis onu Lajos rahul olevat ja tal oli näol selline ilme, et minagi oleksin äärepealt tundnud, et *oleme* midagi isa heaks *korda saatnud*. (265)

Selle lause puhul on kirjeldatud tunne palvetamise tulemus.

Tulajdonképpen „az emberek tekintete” ébresztette rá a változásra - mert úgy találja, hogy az emberek *megváltoztak* az irányában, és azt látja a tekintetükben, hogy „gyűlölik” őt.

- Őigupoolest teeb talle muret „inimeste pilk”, sest ta leiab, et inimesed *on* tema suhtes *muutunud*, ja näeb nende pilgust, et nad „vihkavad” teda. (415)

Inimeste suhtumine on muutunud selle tagajärjel, et juudid olid sunnitud kandma eristavaid märke.

Mingite sündmuste toimumist või mittetoimumist ehk kogemust kõnehetkest tagasi vaadates, on edasi antud näiteks alljärgnevate lausetega:

Akkor ő is mindjárt emlékezett, hogy odahaza, a bácsijától *hallott* már apám ügyéről.

- Siis tuli temalegi kohe meelde, et ta *on* kodus onu käest juba minu isa loost *kuulnud*. (153)

Csak mostohaanyám nővére sopánkodott kissé, merthogy ilyen módon testi munkát kell végeznem, s már-már könnybe lábadó szemmel kérdezte: ezért *jártam*-e gimnáziumba?

- Ainult võõrasema õde kaebles natuke, et ma pean niimoodi füüsilist tööd tegema, ja küsis peaaegu pisarsilmi, kas ma selle jaoks *olen* gümnaasiumis *käinud*. (339)

Igaz, általában a többiek is cigarettáznak, s hogy el ne maradjak tőlük, legújabban magam is *próbát tettem* vele; de *észrevettem*, hogy ő egész másképp, szinte már valósággal lázasnak tetsző mohósággal úzi ezt a szokást.

- Tõsi küll, tavaliselt suitsetavad ka teised, ja et mitte nendest maha jääda, *olen* minagi viimasel ajal seda *proovinud*; aga ma *olen tähele pannud*, et tema harrastab seda täiesti teistmoodi, peaaegu päris palavikulisena näiva aplusega. (486)

Minevikus alanud ja kõnehetkel edasi kestvat situatsiooni väljendavad näiteks järgnevad laused:

Mostohaanyámmal is minden nézetkülönbség nélkül *tudtam* kijönni ez idáig.

- Ka võõrasemaga *olen* seni *suutnud* läbi saada ilma igasuguste lahkarvamusteta. (346)

De anyám elmagyarázta, szeretni annyit tesz, hogy „ragaszkodunk valakihez”, márpedig ő úgy látja, mostohaanyámhoz *ragaszkodom*.

- Aga ema seletas, et armastamine tähendab „kellessegi kiindumist” ja tema näeb, et ma *olen kiindunud* võõrasemasse. (367)

Ungari keeles on kasutatud olevikku, eesti keeles sobib täisminevik, kuna on olevikulise vaatlushetkega.

Így például a munkahelyen is akadnak a kőművesmesterek közt, akikről mindenki tudja, hogy nem állhatják a zsidókat: velünk, fiúkkal azonban mégis egész *megbarátkoztak*.

- Nii näiteks on ka töö juures müürseppmeistreid, kelle kohta kõik teavad, et nad ei kannata juute: meie, poistega, *on* nad aga päris sõbraks *saanud*. (418)

Hiljutise sündmuse aktuaalsust või väga uut uudist näidatakse näiteks nendes lausetes:

Mi ketten addig másról szoktunk beszélgetni, s így tudtam meg, hogy Steinerék tulajdonképpen csak a nagybátyja meg a nénikéje: válnak ugyanis a szülei, s

minthogy ez ideig még *nem tudtak* egyezsége jutni fölötte, azért *döntöttek* úgy, hogy inkább itt legyen, ahol egyiküknél sincs.

- Meie kahekesi rääkisime samal ajal muudest asjadest ja nii sain ma teada, et Steinerid on tegelikult talle ainult onu ja tädike: tema vanemad lähevad nimelt lahku ja kuna nad *pole* seni *suutnud* tütre osas kokkuleppele jõuda, *on* nad *otsustanud*, et olgu ta parem siin, kus ta pole kummagi juures. (144)

Need hiljutised sündmused on kõnehetkel väga aktuaalsed, aga *pole suutnud* asemel pakub autor välja võimaluse *polnud suutnud*, kuna see on varasem minevik.

Beleült egy karosszékbe, s a rossz lábát mereven előrenyújtva, a kezét meg száraz zőrejjel egymáshoz dörzsölgetve a tudtunkra adta, hogy hamarosan „gyökeres fordulat várható a helyzetünkben”, minthogy „titkos tárgyalások” *indúltak* meg rólunk „a németek és a szövetséges hatalmak közt, semleges közvetítéssel”.

- Ta istus tugitooli ja andis haiget jalga kangelt ette sirutades ja käsi kuiva krõbinaga kokku hõõrudes meile teada, et peagi on „meie situatsioonis oodata kardinaalset murrangut”, sest meie üle *on alanud* „salajased läbirääkimised sakslaste ja liitlaste vahel neutraalse vahendaja kaasabil”. (210)

Selle lausega teatab onu vähemalt enda arvates teistele põletava uudise.

A repülőgépek is gyakran *jönnek* bombázni a várost, s a zsidókról is *hoztak* azóta újabb törvényeket.

- Lennukid *on* sageli *käinud* linna pommitamas ja isegi juutide kohta *on* vahepeal uusi seadusi *kehtestatud*. (329)

Esimene verb on ungari keeles olevikus, eesti keeles sobib täisminevik, aga teise verbi puhul oleks sobivam enneminevik, kuna tundub, et see on tegevustest varasem.

Siinkohal veel lisaks üks näide ungari keeles olevikulisest lausest, mis on ka eesti keelde tõlgitud otse, olevikulisena. Ometigi on tegemist selgelt kestvat situatsiooni väljendava täisminevikuga:

Két hét óta magam is dolgozni *tartozom*.

- Kaks nädalat *olen* minagi töökohuslane. (330)

→ Kaks nädalat *olen* minagi töökohuslane *olnud*.

Oluline on vaadata ka konteksti, millest ilmneb, et jutustaja on rääkimise hetkeks juba kaks nädalat olnud töökohuslane. Pelgalt ühte lauset vaadates jääb mulje nagu viidataks sellega hoopis tulevikule. Ungarikeelses lauses on kasutatud olevikku, aga minevikus alanud tegevusele viitab *két hét óta* – kaks nädalat.

6.2. Enneminevik

Ennemineviku korral on väga oluline vaadata, kas mingi sündmus või tegevus eelneb minevikulisele vaatlushetkele. Kuna raamat on suures osas kirjutatud minevikku kirjeldavana, oli ennemineviku kasutus küllaltki laialdane. Ennemineviku puhul ei saa tuua välja nii selgeid erinevaid tüüpe ja töö autor ei leidnud kõrvalekaldeid tavapärasest ennemineviku kasutusest.

Tavalised ja konkreetsed näited enneminevikulistest lausetest, kus enneminevikuga väljendatakse sündmust, mis eelneb minevikulisele vaatlushetkele on näiteks:

Utána ottmaradtam, ahol voltam, az ajtó mellett állva, ök meg folytatták, amit a jöttöm miatt *abbahagytak*.

- Siis jäin sinna, kus olin, ukse kõrvale seisma, nemad aga jätkasid jutuajamist sealt, kus nad minu tuleku tõttu *olid* selle pooleli *jätanud*. (38)

Mostohaanyám egy felszakadó sóhajjal tüstént egyetértett vele: már bánta, hogy *említést tett* a dologról, s kérte apámat, ne beszéljen így, ne gondoljon ilyesmire.

- Võõrasema jäi ainsa sügava ohkega kohemaid nõusse: tal hakkas juba kahju, et *oli* asjast *juttu teinud*, ja ta palus isa, et see nii ei räägiks ja millestki sellisest ei mõtleks. (175)

Nagyjából ő is olyasmiket sorolt elő a felelősségemről meg a felnötté válásomról, amiket Lajos bácsitól *hallottam* már egyszer ezen a délutánon, csak Isten nélkül, nem olyan szép szavakkal, és sokkal rövidebben.

- Suuremalt jaolt ladus temagi minu ette neidsamu asju vastutusest ja täiskasvanuks saamisest, mida ma *olin* tol pärastlõunal korra juba onu Lajosilt *kuulnud*, ainult ilma Jumalata, mitte nii ilusate sõnadega ja palju lühemalt. (310)

Raskusi aga tekitasid laused, mille puhul *nud*- ja *tud*-vormid mõjusid adjektiivsetena.

Mineviku kesksõna väljendab suhtelisse minevikku kuuluvat seisundit ja on sõnaliigilt kaheplaaneline. Ta võib koos abiverbiga *olema* moodustada liitvorme, olles sel juhul öeldise rollis. Samas võib mineviku kesksõna käituda omadussõnana. Isikulises tegumoes on mineviku kesksõna formatiiv *nud*, umbisikulises aga *tud* või *dud*. (EKK 2007: 268– 269)

Minevikuvormide tõlkimist uurides tekkis analüüsi jooksul korduvalt küsimus, kas konkreetses lauses on tegemist minevikuvormiga või adjektiiviga. Sisuliselt on see vaieldav, sest tegemist on piiripealsete juhtumitega. Kuid kuna see pole antud uurimistöö keskne teema, on autor otsustanud neid lauseid vaadelda verbivormidena. Näiteid sellistest juhtumitest:

Igen färadt is *voltam* már.

- *Olingi* juba väga *väsinud*. (324)

De azért mégiscsak kényelmetlen érzéssel szálltam villamosra, mert persze, hogy anyámhoz *ragaszkodom*, s természetesen bántott, hogy ma sem tehettem érte semmit.

- Ometi läksin trammi peale ebaseeldiva tundega, sest muidugi *olin* ma emasse *kiindunud* ja loomulikult kurvastas mind, et ma pole täna tema heaks midagi teha saanud. (371)

Roppant *meglepődtem*, mert hát nem ez volt a célom, amellett a látvány maga is valahogy összekavart.

- *Olin väga üllatunud*, sest mitte see ei olnud minu eesmärk, samas kui vaatepilt ise ajas mind kuidagi ähmi täis. (444)

„Eesti keele käsiraamatu“ järgi saab kindla kõneviisi enneminevikku kasutada ka kaudse kõneviisi mineviku tähenduses, nt *Mart oli (=olevat) suvel Kreekas käinud*. (EKK 2007: 460)

Ka romaanist „Sorstalanság“ võetud lausetest saab tuua vastava näite:

Ezért is *kényszerült* másik férjet választani magának, egy bizonyos Dini (valójában Dénes) bácsit, aki különben épp a múlt héten ment el, szintén a munkatáborba.

- Ka sellepärast *oli* ta *sunnitud* valima endale teise mehe, mingi onu Dini (õige nimega Dénes), kes muide just möödunud nädalal ära läks, samuti töölaagrisse. (316)

6.3. Lihtminevik

Lihtmineviku osas ei saa midagi uut välja tuua, seda on kasutatud tavapärasel funktsioonil, rääkimaks minevikulistest sündmustest, mis ei ole seotud oleviku ega teiste minevikuhetkedega, näiteks

Apámat és mostohaanyámat az irodában *találtam*: szűk, akváriumszerűen kivilágított üvegkalicka, mindjárt a lépcső tövében.

- *Leidsin* oma isa ja võõrasema kontorit: see on kitsas, akvaariumi moodi valgustatud klaaspuur kohe trepi jalamil. (33)

Akkor apám *sürgette*, lássanak már neki a rájuk váró munkának, mivel, amint *mondta*, az idő halad.

- Siis *ärgitas* isa selle tööga juba peale hakkama, mis neid ees ootab, sest, nagu ta *ütles*, aeg jookseb. (78)

Elmagyaráztam azonban néki, hogy most már, az igazolvány birtokában, nem szükséges minden egyes szabályt oly rettentő szigorúan vennem.

- *Tegin* talle aga *selgeks*, et nüüd, kus tõend taskus, ei ole mul vaja viimast kui üht korraldust enam surmtõsiselt võtta. (374)

6.3.1. Lihtmineviku küsitav kasutus

Leidus 11 lauset, mille puhul lihtminevik ei tundunud õigustatuna. Lausetes, kus töö autor on pakkunud välja sobivama minevikuaja, on selleks lihtmineviku asemel olnud enneminevik. „Eesti keele käsiraamatus“ on öeldud: „Kui pealauses on lihtminevik, kõrvallause aga väljendab pealause tegevusele eelnevat tegevust, tuleks kõrvallause kasutada enneminevikku, mitte lihtminevikku.“ (EKK 2007: 460)

De talán *félremagyarázta* a hallgatásomat, mert akkor mindjárt olyasféléképp folytatta, hogy nem az érzékenységet akarta érinteni ezzel az intelmével, ami - tudja - úgylis fölösleges.

- Aga võib-olla *sai* ta mu vaikimisest *valesti aru*, sest ta jätkas siis kohe umbes nii, et ta pole tahtnud selle žestiga, mis tema teada olevat nagunii ülearune, minu tundeid riivata. (21)

→ Aga võib-olla *oli* ta mu vaikimisest *valesti aru saanud*, sest ta jätkas siis kohe umbes nii, et ta pole tahtnud selle žestiga, mis tema teada olevat nagunii ülearune, minu tundeid riivata.

Enneminevik oleks parem, kuna järgnev verb on samuti lihtminevikus ja järgneb vaikimisele ja sellest aru saamisele.

Észrevettem, a szeme is *megnedvesedik*.

- Märkasin, et ta silmadki *tõmbusid niiskeks*. (27)

→ Märkasin, et ta silmadki *olid niiskeks tõmbunud*.

Enneminevik kõlab pisut paremini, kuna silmad peavad olema juba niiskeks tõmbunud, et seda märgata.

Sütő úr is velük volt, akit még onnan ismerek, hogy valaha a mi alkalmazásunkban *állt* mint könyvelő, meg annak a másikkal, szabad ég alatt levő raktárunknak a kezelője, amit közben már *meg* is *vásárolt* tőlünk, így mondjuk legalábbis.

- Seal oli ka härra Sütő, keda ma tunnen veel sellest, et kunagi *oli* ta meie teenistuses kui raamatupidaja ning meie teise lao, selle lageda taeva all oleva laoplatši hoidja, mille ta meilt vahepeal isegi *ära ostis*. (34)

→ Seal oli ka härra Sütő, keda ma tunnen veel sellest, et kunagi *oli* ta meie teenistuses *olnud* kui raamatupidaja ning meie teise lao, selle lageda taeva all oleva laoplatši hoidja, mille ta meilt vahepeal isegi ära *oli ostnud*.

Need eelnevad minevikulisele vaatlushetkele, sellele viitavad ka ajasõnad *még* 'veel' ja *már* 'juba'.

A sárga csillagomat *észre se vette*.

- Minu kollast tähte ta *ei märganudki*. (37)

→ Minu kollast tähte *ei olnud* ta *märganudki*.

Lause käib mõtteliselt kokku eelneva lausega: *Mindki võttis ta vastu vanal, naljatleval toonil*. Sellest tulenevalt peaks olema lauses enneminevik.

Sütő úr, mostohaanyámhoz *fordulva*, mindjárt *kijelentette*: - Magától értetődik, nagyságos asszonyom.

- Härra Sütő *pöördu*s kohe võõrasema poole ja *teatas*: „Muidugi mõista, armuline proua.“ (56)

→ Võõrasema poole *pöördudes teatas* härra Sütő kohe: „Muidugi mõista, armuline proua.“

Des-vorm on eesti keeles loomulikum, kuna ungarikeelses lauses on kasutatud gerundiumit, tegevused on vähemalt enam-vähem samaaegsed, seega oleks *des*-vorm sobilik.

Régebbsen *nemigen vettiink tudomást* a szomszédsgáról: de hát most kiderült, azonos a fajtánk, s ez megkíván egy kis esti nézetcsere a közös kilátások ügyében.

- Varem *ei tundnud* me naabrite vastu kuigi palju *huvi*, aga kui selgus, et oleme samast rassist, vääris see väikesi õhtusi mõttevahetusi ühiste väljavaadete asjus. (143)

→ Varem *ei olnud me* naabrite vastu kuigi palju *huvi tundnud*, aga kui selgus, et oleme samast rassist, vääris see väikesi õhtusi mõttevahetusi ühiste väljavaadete asjus.

Enneminevik on sobivam, üks tegevus/sündmus eelneb teisele. Sellele viitavad ka ajasõnad *régebbsen* 'varem' ja *most* 'nüüd'.

Azelõtt nevelõintézetben *volt*, ugyanezért, mint külõnben régebbsen én is.

- Enne *oli* ta lastekodus, samal põhjused nagu varem muide minagi. (145)

→ Enne *oli* ta *olnud* lastekodus, samal põhjused nagu varem muide minagi.

Lause käib mõtteliselt kokku eelnevaga, millest selgub, et enne onu ja tädi juurde asumist oli ta olnud lastekodus. Ajasõna *azelõtt* 'enne (seda)'.

De ugyanabban a pillanatban apám is eszembe jutott, s mondtam a lánynak: ma nem, mivel *behívták* apámat.

- Aga selsamal silmapilgul meenus mulle ka isa ja ma ütlesin tüdrukule, et täna mitte, sest isa *sai* kutse. (152)

→ Aga selsamal silmapilgul meenus mulle ka isa ja ma ütlesin tüdrukule, et täna mitte, sest isa *oli* kutse *saanud*.

Kutse saamine oli varasem sündmus, seega enneminevik loomulikum.

De a gimnáziumban már rég, még a tavasszal *kiadták* a vakációt.

- Kuid gümnaasiumis *kuulutati* vaheaeg ammu *välja*, juba kevadel. (327)

→ Kuid gümnaasiumis *oli* vaheaeg ammu *välja kuulutatud*, juba kevadel.

Lause on mõtteliselt seotud järgneva lausega (*Põhjuseks toodi sõda*). Lauses ajaväljend *már rég* 'ammu'.

Mikor magunk *maradtunk*, engem is megkérdezett, énszerintem is helyesen *cselekedett*-e vajon, hogy *elfogadta*.

- Kui *jäime* kahekesi, küsis ta minultki, kas ta *käitus* minu meelest õigesti, kui paki vastu *võttis*. (359)

→ (Kui *olime*) Kahekesi *jäänud*, küsis ta minultki, kas ta *käitus* minu meelest õigesti kui paki vastu *oli võtnud*. / (Kui *olime*) Kahekesi *jäänud*, küsis ta minultki, kas ta *oli* minu meelest õigesti *käitunud*, kui paki vastu *võttis*. / PARIM: (Kui *olime*) Kahekesi *jäänud*, küsis ta minultki, kas ta *oli* minu meelest pakki vastu *võttes* õigesti *käitunud*.

Ma délelõtt is így *vette észre*, mialatt a mamája megbízásából bevásárolni járt.

- Ta *märkas* seda ka täna hommikupoolikul, kui käis ema palvel sisseoste tegemas. (416)

→ Ta *oli märganud* seda ka täna hommikupoolikul, kui käis ema palvel sisseoste tegemas.

Kahe lihtminevikulise verbi asemel võiks esimese asendada enneminevikuga, see sobiks lausesse kaudse kõne mineviku tähenduses: *Ta oli (=olevat) märganud seda ka täna hommikupoolikul, kui käis ema palvel sisseoste tegemas*.

Lisaks liht-, täis- ja ennemineviku kasutamisele saab eesti keeles minevikuliste lausete tõlkimiseks kasutada *des*-vormi. „Eesti keele käsiraamatus“ on öeldud: „*Des*-vorm on pöörd sõna infiniitne vorm, mis esineb lauses määrusena, väljendades teise tegevusega samaaegselt toimuvat ja seda iseloomustavat tegevust.“ (EKK 2007: 269)

Näiteid lausetest, kus Sander Liivak on oma tõlkes kasutanud otse lihtminevikku tõlkimise asemel *des*-vormi:

A következő mondatot megint apám mondta, s valami „áruról” *szólt* benne, amit „legjobb volna”, ha Sütő úr „rögtön magával is vinne”.

- Järgmise lause ütles jälle isa, *tehes juttu* mingist „kaubast”, et „kõige parem oleks”, kui härra Sütő „võtaks selle kohe kaasa”. (44)

Egyszer se hallottam megszólalni, de ahányszor arrafelé esett a pillantásom, mindig ott láttam, ugyanabban a sarokban, ami lassanként elhomályosult, ahogy a délután *előrehaladt*: már csak a csupasz homlokára s az orrának görbületére jutott valami sárgás, tompa fény, míg a szeme gödre meg arcának alsó fele az árnyékba süppedt.

- Ma ei kuulnud teda kordagi rääkimas, aga iga kord, kui mu pilk sinnapoole langes, nägin teda ikka sealsamas, samas nurgas, mis õhtu *liginedes* järjest hämaramaks muutus: juba langes tuhmi kollakat valgust veel vaid tema kiilale otsaesisele ja ninaküürule, samas kui silmakoopad ja näo alumine pool varju jäid. (206)

Már éppen búcsúzkodni *készült*, amikor még az eszébe jutott valami.

- *Hakates* juba hüvasti jätma, tuli tal veel midagi meelde. (352)

7. Näpunäiteid ungari mineviku tõlkimiseks

Neid eestikeelseid lauseid analüüsid tekkis küsimus, kas miski viitab ka ungarikeelses lauses sellele, milline eesti keele minevikuaegadest oleks tõlkimisel sobivaim.

Kuna ungari keeles on minevikku vormiliselt võimalik väljendada vaid ühel viisil, tuleb pöörata rohkem tähelepanu lause sisule ning püüda lahti mõtestada minevikuliste sündmuste või tegevuste loogiline ajaline järjestus.

Esimene märk, mis viitab liitaja vajalikkusele eesti keeles, on see, kui lauses on mitu minevikulist verbi, lisaks tasub vaadata ka eelnevaid ja järgnevaid lauseid, kuna need võivad sisuliselt seotud olla. Seejärel on oluline kindlaks teha, kas mõni neist sündmustest või tegevustest eelneb ajaliselt teistele ning seostada verbidega väljendatud sündmushetke kõne- ja vaatlushetkega.

Täisminevik on seotud oleviku seisundiga, seetõttu saab minevikulises jutustuses seda kasutada peamiselt otsekõnega seoses.

Ungarikeelse lause puhul on võimalik aru saada tegevuste ja sündmuste järjestusest, kuigi minevikuaegasid on ainult üks. Selle edasi andmiseks kasutatakse enam leksikaalseid vahendeid. Antud töös analüüsitud lausete põhjal võiks välja tuua näiteks ajasõnad *régebben* 'varem', *most* 'nüüd', *már* 'juba', *amikor* 'siis kui', *még* 'veel', *miután* 'pärast seda, kui', *aztán* 'siis, seejärel', *sohasem* 'mitte iialgi', *azóta* 'sellest saadik', *idáig* 'seni', *épp* 'just', *akkor* 'siis, sel ajal', *előre* 'edasi, ette'. Neid ajasõnu saab ka eesti keelde tõlkida, aga mõnel juhul ei ole see vajalik, kuna täis- või ennemineviku kasutamine annab edasi sama mõtte. Näideteks mõned laused, mis sisaldavad neid ajasõnu:

Régebben nemigen vettünk tudomást a szomszédságról: de hát **most** kiderült, azonos a fajtánk, s ez megkíván egy kis esti nézetcseret a közös kilátások ügyében.

- **Varem** ei tundnud me naabrite vastu kuigi palju huvi, aga kui selgus, et oleme samast rassist, vääris see väikesi õhtusi mõttevahetusi ühiste väljavaadete asjus. (143)

Lauses on esindatud mõlemad *régebben* ja *most*, Sander Liivaku tõlkes ei ole neid ajaliselt eristatud, kuid on selge, et üks tegevus eelneb teisele ning seetõttu on uurimuse autor selle ka välja toonud.

Miután kiment, még halottuk egy ideig a nehéz járását a lépcsőfokok deszkáin.

- Kui ta oli läinud, kuulsime veel natuke aega tema raskeid samme trepi laudastmetel. (71)

Ismerem különben az üzletet, mert közel esik a lakhelyünkhöz, de idebent **még** nem jártam. (111)

- Pood ise on mulle tuttav, sest see on meie kodu lähedal, aga ma ei olnud seal **veel** sees käinud.

Mikor aztán mindent beszereztünk, a boltos odaszólt a feleségének: „Kassza!”

- Kui olime kõik, mis vaja, kätte saanud, ütles poodnik naisele: „Kassa!” (129)

Már az emeleten jártunk, **amikor** mostohaanyámnak eszébe jutott: elfeledte beváltani a kenyérjegyet.

- Olime jõudnud **juba** trepist üles, **kui** võõrasemale tuli meelde: ta oli unustanud leivakaardi välja lunastada. (134)

Ezt **sohasem** szerettem, s **most** is feszélyezett.

- See polnud mulle **kunagi** meeldinud ja häiris mind **nüüdki**. (170)

Még folytatni akarta, de mostohaanyám meg a mamája **épp** végzett a hátizsákkal, s apám fölkelt a helyéről, hogy kipróbálja a súlyát.

- Ta tahtis veel jätkata, aga võõrasema ja tema ema olid **just** seljakotiga maha saanud ja isa tõusis püsti, et katsuda, kui raske see on. (220)

Apám ki is fizette **akkor** néki, a börtárcájából.

- Isa oli selle **siis** ka oma nahkkukrust välja maksnud. (278)

Amint ugyanis apám **előre** megjövendölte, tényleg, sehogy se képes belétörödni, hogy mostohaanyám mellett a helyem.

- Nimelt, nagu isa oli ennustanud, ei suuda ta tõesti leppida sellega, et minu koht on võõrasema kõrval. (363)

Így azután én se mehettem a nővérekhez, mert hát **idáig** mindig együtt mentünk, s ők bizonyára kérdezősködtek volna.

- Nii ei saanud minagi õdede juurde minna, sest **seni** olime ju alati koos läinud ja nemad oleksid kindlasti küsinud, miks ma üksi tulen. (457)

Tähelepanuta ei tohiks jätta eesti keele võimalust kasutada *des-* või *nud-*vorme, kuna Sander Liivaku näitel võib väita, et see muudab tõlke ladusamaks ja loomulikumaks. Töö eelmisest peatükist saab lugeda näiteid *des-*vormi kohta, siinkohal näide *nud-*vormi kasutusest:

Mikor visszajöttem, kezet mostam a csömpe kagylóju, rozsdás mosdónál, majd utána kicsomagoltam az iskolatáskámból és megettem az uzsonnámat, s végezetül újra vizet ittam rá a csapból.

- Tagasi tulnud, pesin roostes kraani all katkise kraanikausi kohal käsi, siis kraamisin koolikutist lagedale oma eine, sõin selle ära ning lõpuks jõin jälle kraanist vett peale. (88)

Kokkuvõte

Töös analüüsiti kontrastiivselt eesti ja ungari keele minevikukasutust, täpsemalt selle ungari keelest eesti keelde tõlkimist. Töö alguses püstitatud hüpotees – liialdatakse lihtminevikuga, jättes kasutamata eesti keele liitajad – sai vähemalt Sander Liivaku tõlke näitel ümber lükatud. Tema näol on tegemist filoloogiga ja ta on eesti keele väljendusvõimalusi laialdaselt kasutanud.

Vaatluse all olnud lausete tõlkimisel oli kasutatud ootuspäraselt enim lihtminevikku, kuna tegemist on minevikulise jutustusega, kasutatud oli ka enneminevikku ning täisminevikku, viimase puhul leidus näiteid kõigist Helle Metslangi poolt välja toodud põhitüüpidest.

Samuti oli ootuspärane tulemus, et kõige rohkem lauseid, milles võiks parandusi teha, olid tõlgitud lihtminevikku kasutades seal, kus oleks sobilikum üks liitaegadest, peamiselt enneminevik. Aga vastupidiselt esialgsele hüpoteesile ei olnud selliste lausete arv eriti suur, leidus vaid 11 lauset, kus töö autori meelest oleks parem olnud kasutada enneminevikku.

Lisaks oli Sander Liivak kasutanud ungarikeelse mitme minevikulise verbiga lause tõlkimiseks *des*-vormi, kui seda lause sisu ja vorm olid võimaldanud. Bakalaureusetöö autor leiab, et see on väga soovitatav, kuna muudab teksti sujuvamaks ja mitmekülsemaks.

Pärast analüüsi läbiviimist on püütud välja tuua põhilisi tegureid ungari keeles, millele peaks minevikuliste lausete kontekstis eesti keelde tõlkimisel tähelepanu pöörama. Kõige olulisem näitaja on see, kui lauses on mitu minevikulist verbi, siis tuleks need mõttes võimalusel ajaliselt järjestusse seada, sest suure tõenäosusega ei väljendata

kõigiga täpselt sama aega. Lisaks on oluline märgata ajasõnu, mis aitavad lauseid eesti keelde tõlkida, tihti ei olegi oluline ajasõna enda tõlkimine, kuna eesti keeles saab sama informatsiooni edasi anda ka pelgalt õiget minevikuaega kasutades.

Edaspidi võiks uurida minevikukasutust suurema mahuliselt, käsitledes ka teisi tõlkijaid. Väga huvitav oleks vaadata veel vastupidist tõlget: kuidas on eesti keele minevikuaegasid tõlgitud ungari keelde ehk peamiselt seda, milliste vahenditega on edasi antud eesti keele liitajad ja kas saaks tuua välja selgeid tendentse selles.

Kirjandus

Bárcezi, Géza 1963. A magyar nyelv életrajza. Budapest: Gondolat Kiadó.

EKK=Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Kertész, Imre 1975. Sorstalanság. Viieteistkümnes trükk. Budapest: Magvető

Kertész, Imre 2004. Saatusetus. Tõlk. Sander Liivak. Tallinn: Eesti Raamat

Kertész Imre honlapja; <http://kerteszw.uw.hu/>. Vaadatud 20.05.2013

Klettenberg, Reet 2012. Ungari keele ajasüsteem ja selle kujunemine – Észtmagyar összevetés VI. A VI. Észtmagyar kontrasztív konferencia előadásai (Szombathely, 2009). Folia Estonica. Toim. Kristiina Lutsar ja János Pusztay. Savariae

Liivaku, Uno, Henno Meriste 1975. Kuidas seda tõlkida. Tallinn: Valgus

Magyar nyelvtörténet 2003. Toim. Jenő Kiss ja Ferenc Pusztai. Budapest: Osiris Kiadó.

Metslang, Helle 1997. On the use of the Estonian past tense forms through the last one hundred years. – Estonian: Typological studies II. Toim. Mati Erelt. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Norvik, Miina, Piret Piiraja 2013. Aeg ja aspekt. – Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri nr 4 – 1. Toim. Urmas Sutrop. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 53 – 72

Sander Liivaku koduleht; <http://liivak.ee/et>. Vaadatud 20.05.2013

Tamm, Marek, Märk Väljataga 2010. Rahvusülene kirjandus, kriitika ja raamatuturg. – Vikerkaar, nr 7-8;

http://www.vikerkaar.ee/index1.php?page=Arhiiv&a_act=article&a_number=5133.

Vaadatud 22.05.2013

Translating past tenses from Hungarian into Estonian.

Contrastive analysis. Summary

In this undergraduate research work the use of Hungarian and Estonian past tenses was analysed applying contrastive method, more specifically translating it from Hungarian into Estonian. The hypothesis stated at the beginning – *praeteritum imperfectum* is overused – was confuted at least by analysing Sander Liivak. He is a linguist and has widely used different Estonian past tenses.

As assumed, the *praeteritum imperfectum* was most used in translating the sentences under study, because the story happened in the past. Also the *plus quam perfectum* and *praeteritum perfectum* were used, in the latter all the types that Helle Metslang has suggested, were represented.

Again, as assumed, most of the sentences, where the author would suggest different use of past tense, were translated using *praeteritum imperfectum*, but *praeteritum perfectum* or *plus quam perfectum* would be preferred. But contrary to the hypothesis there was only a small amount of sentences needing correction, in all 11.

In addition Sander Liivak has used Estonian *des*-form for translating sentences that contain several verbs in past tense if it was possible considering the meaning of the sentence. The author of this thesis finds it very advisable as it makes the text more smooth and diverse.

Based on the analyses, the author has tried to exteriorize the main things in Hungarian that should be considered when translating Hungarian past tenses into Estonian. One of the most important things is to notice when there are several verbs used in past tense in one sentence and then try to form a timeline. It is also important to take words expressing time into consideration, sometimes it is not necessary to translate them into Estonian as using different past tenses might have the same function.

For further research it would be possible to expand upon the past tense taking other translators also under observation. It would also be interesting to see the reversed translation: how are the Estonian past tenses translated into Hungarian, primarily it should show the syntactic means of Hungarian for expressing the differences in time that Estonian can express by using different past tenses.

Lisa: tabel analüüsitud lausetest

1	LK	UNGARI KEEL		EESTI KEEL	MÄRKUSED
2	5	Ma nem mentem iskolába.	5	Ma ei läinud täna kooli.	
3		Azaz mentem , de csak, hogy hazakéredzkegyem az osztályfőnökömtől.		Tähendab, läksin küll, aga ainult selleks, et end klassijuhatajalt vabaks paluda.	
4		Apám levelét is átadtam neki, amelyikben „családi okokra” hivatkozva kérelmezi a felmentésem.		Andsin talle üle ka isa kirja, milles ta palub mind vabastada „kodustel põhjustel”.	
5		Kérdezte , mi volna az a családi ok.		Klassijuhataja küsis , mis see kodune põhjus on.	
6		Mondtam neki, hogy apámat behívták munkaszolgálatra; akkor aztán nem is akadémakodott tovább.		Ütlesin, et minu isa kutsuti tööteenistusse; rohkem ta ei pinninud.	oli kutsutud
7		Nem haza, hanem az üzletünk felé iparkodtam .		Ma ei tõtanud koju, vaid meie poe poole.	
8		Apám úgy mondta , ott várnak.		Isa oli öelnud , et mind oodatakse seal.	
9		Még azt is hozzátette , igyekezzem, mert szükség lehet rám.		Ta oli veel lisanud , et püüdku ma kohal olla, sest mind võib vaja minna.	
10		Tulajdonképp ezért is kért el az iskolából.		Tegelikult küsis ta mind ka sellepärast koolist lahti.	Tegelikult oli ta mind ka sellepärast koolist lahti küsinud
11		Vagy azért, hogy „maga mellett lászson ezen az utolsó napon, mielőtt elszakad hazulról”; mert ezt is mondta , bár igaz, máskor.		Või sellepärast, et ta „näeks mind enda kõrval viimasel päeval enne kodust lahkumist”; sest ta ütles ka seda, kuigi, tõsi küll, teine kord.	

12		Anyámnak mondta , úgy emlékszem, amikor reggel felhívta telefonon.	Mäletan, et ta ütles seda minu emale, kui talle hommikul helistas.	
13		De apám a tudtára adta : - Gyurkát ma nem áll módomban átengedni hozzád és akkor ezzel indokolta .	Aga isa andis talle teada: „Ma ei saa Gyurkat sinu juurde lasta,” ja põhjendas seda siis sellega	
14	6	Kissé álmos voltam ma reggel, az éjszakai légiriadó következtében, s talán nem jól emlékszem.	Olin täna hommikul öise õuhäire pärast natuke unine ja võib-olla mäletan valesti.	Olin täna hommikul öise unehäire pärast natuke unine olnud...
15		Abban viszont biztos vagyok, hogy mondta .	Aga ma olen kindel, et ta seda ütles .	
16		Pár szót én is beszéltem anyámmal, már nem emlékszem rá, mit.	Minagi olin emaga paar sõna vahetanud , ei mäleta enam, millest.	
17		Azt hiszem, meg is nehezelt rám, mert kicsikét röviden voltam kénytelen bánni vele, apám jelenléte miatt: végre is, ma az ő kedvét kell néznom.	Arvan, et olin solvunud, et olin sunnitud temaga isa juuresoleku tõttu lühidalt rääkima: lõppude lõpuks pean ma täna ju tema meele järele olema.	tõlge??? --> ema pani mulle pahaks
18		Mikor már indulófélben voltam hazulról, még mostohaanyám is intézett néhány bizalmas szót hozzám az előszobában, négyszemközt.	Kui olin kodust juba lahkumas, oli ka võõrasema mulle esikus nelja silma all ütelnud mõned soojad sõnad.	
19		Azt mondta , reméli, hogy ezen a számunkra oly szomorú napon az én „megfelelő viselkedésemre is számíthat”.	Ta oli ütelnud , et loodab sellel meie jaoks nii kurval päeval „arvestada ka minu sobiva käitumisega”.	
20		Nem tudtam , mit mondhatnék erre, s nem is mondtam semmit.	Ma ei teadnud , mida selle peale kosta, ega öelnud midagi.	

21	De talán félremagyarázta a hallgatásomat, mert akkor mindjárt olyasféleképp folytatta, hogy nem az érzékenységet akarta érinteni ezzel az intelmével, ami - tudja - úgyszólván fölösleges.		Aga võib-olla sai ta mu vaikimisest valesi aru, sest ta jätkas siis kohe umbes nii, et ta pole tahtnud selle žestiga, mis tema teada olevat nagnii ülearune, minu tundeid riivata.	oli saanud
22	Mert hiszen nem kétli, hogy tizenötödik esztendőben járó nagyfiú létemre magamtól is képes vagyok felfogni a bennünket ért csapás súlyosságát, így fogalmazta .	6	Sest pole ju kahtlust, et viieteistkümneaastase poisina suudan ma ka ise meid tabanud löögi raskusest aru saada, nagu ta seletas .	
23	Bólintottam .		Noogutasin .	
24	Láttam , be is éri ennyivel.		Nägin , et see ongi kõik, mis tal öelda oli .	
25	Egy mozdulatot is megindított énfelém a kezével, s már-már attól féltem , hogy tán meg akarna ölelni.		Ta tegi käega minu suunas ühe liigutuse ja ma kartsin äärepealt, et ta tahab mind veel kallistada.	
26	7 De aztán mégse tette , hanem csak mélyen felsőhajtott , hosszú, reszketeg lélegzettel.		Aga seda ta siiski ei teinud , ainult ohkas sügavalt, pika, väriseva hingetõmbega.	
27	Észrevettem, a szeme is megnedvesedik .		Märkasin, et ta silmadki tõmbusid niiskeks.	olid niiskeks tõmbunud, originaalis olevik
28	Kellemetlen volt .		Oli piinlik.	
29	Azután elmehettem .		Siis võisin minna.	
30	Az iskolától az üzletünkig gyalogosan tettem meg az utat.		Koolist poeni läksin jala.	
31	Tiszta, langyos reggel volt , ahhoz képest, hogy még csak tavasz eleje van.		Oli kevade alguse kohta jahe selge hommik.	

32		Ki is gombolkoztam volna, de azután meggondoltam : a könnyű ellenszélben még visszacsapódhatnék a kabátom szárnya, s eltakarná a sárga csillagomat, ami nem volna szabályos.		Oleksin nõöbidki lahti teinud, aga siis mõtlesin , et kerges vastutuules võib mu mantlisiil tagasi paiskuda ja kollase tähe kinni katta, mis oleks reeglite vastu.	
33		Apámat és mostohaanyámat az irodában találtam : szűk, akváriumszerűen kivilágított üvegkalicka, mindjárt a lépcső tövében.		Leidsin oma isa ja võõrasema kontorist: see on kitsas, akvaariumi moodi valgustatud klaaspuur kohe trepi jalamil.	
34		Sütő úr is velük volt, akit még onnan ismerek, hogy valaha a mi alkalmazásunkban állt mint könyvelő, meg annak a másik, szabad ég alatt levő raktárunknak a kezelője, amit közben már meg is vásárolt tőlünk, így mondjuk legalábbis.		Seal oli ka härra Sütő, keda ma tunnen veel sellest, et kunagi oli ta meie teenistuses kui raamatupidaja ning meie teise lao, selle lageda taeva all oleva laoplatsi hoidja, mille ta meilt vahepeal isegi ära ostis .	oli olnud; oli ostnud
35	8	Egy kicsit azért máshogy köszöntem neki, mint valamikor régebben, mert hát egy bizonyos értelemben mégiscsak fölibénk kerekedett ; apámék is figyelmesebbek vele.		Tervitan teda veidi teisiti kui varem, sest ta on ju mõnes mõttes meist kõrgemale tõusnud ; isa omadki on tema suhtes tähelepanelikumad.	kestev situatsioon
36		Engem is a régi, tréfálgózó hangján fogadott .		Mindki võttis ta vastu vanal, naljatleval toonil.	
37		A sárga csillagomat észre se vette .		Minu kollast tähte ta ei märganudki .	ei olnud ta märganudki

38	Utána ottmaradtm, ahol voltam, az ajtó mellett állva, ők meg folytatták, amit a jöttöm miatt abbahagytak .		Siis jäin sinna, kus olin, ukse kõrvale seisma, nemad aga jätkasid jutuajamist sealt, kus nad minu tuleku tõttu olid selle pooleli jätnud .	
39	Úgy néztem, épp valami tárgyalásukat szakíthattam félbe.		Nähtavasti olin neil mingi arutelu katkestanud .	
40	Először nem is értettem , miről beszélnek.		Alguses ei saanud ma arugi, millest nad rääkisid .	rääkisid: originaalis olevikus
41	Egy pillanatra a szemem is lehunytam, mert kissé még káprázott az odafönti napsütéstől.		Korraks panin isegi silmad kinni, sest nad polnud päikese käest tulles hämaraga veel päris harjunud .	
42	Azalatt apám mondott valamit, mire kinvitottam .		Siis ütles mu isa midagi, mille peale ma tegin nad lahti .	
43	Barnás színezetű, kerek arcán - a keskeny bajuszkával meg a kis hézaggal az elülső két, széles, fehér foga közt - mindenütt sárgásvörös napkorongok ugráltak , mint fölfakadó kelések.		Härra Sütõ ümmargusel tõmmul näol - kitsaste vuntsikeste ja kahe laia, väikese vahega valge esihamba vahel - kõikjal veiklesid kollakaspunased päikeselaigud nagu lõhkevad koera naelad.	
44	A következő mondatot megint apám mondta, s valami „áruról” szólt benne , amit „legjobb volna”, ha Sütő úr „rögtön magával is vinne”.	7	Järgmise lause ütles jälle isa, tehes juttu mingist „kaubast”, et „kõige parem oleks”, kui härra Sütõ „võtaks selle kohe kaasa”.	tehes juttu -> des-vorm
45	Sütő úrnak nem volt kifogása; arra az íróasztalfiókból apám egy csomagocskát szedett elő, selyempapírba burkolva és zsineggel is átkötve .		Härra Sütõ ei aimanud midagi; seepeale võttis isa kirjutuslaua sahtlist pakikese, mis oli siidipaberisse mähitud ja isegi paelaga kinni seotud .	enneminevik

46	9	Akkor láttam csak, hogy milyen árurol van is szó tulajdonképpen, mivel a lapos formájáról mindjárt ráismertem a csomagra: a doboz volt benne.		Alles siis nägin , mis kaubast jutt tegelikult käib, sest lapiku kuju järgi tundsin paki kohe ära: selle sees oli karp.	
47		Sütő úr mindjárt az irattáskájába süllyesztette .		Härra Sütö libistas selle kohe oma portfelli.	
48		Utána viszont egy kis vita kerekedett közöttük: Sütő úr ugyanis elővette a töltőtollát, s mindenképp „elismervényt” akart adni apámnak az „árurol”.		Pärast seda tekkis neil väike vaidlus: härra Sütö võttis nimelt täitesulepea ja tahtis , maksku mis maksab, anda isale „kauba” kättesaamise kohta „kviitungi”.	
49		Soká makacszkodott , bár apám mondta néki, hogy „ne gyerekeskedjen”, meg hogy „köztünk nincs szükség ilyesmire”.		Ta käis kaua peale, kuigi isa ütles, et „ärge olge lapsik” ja et „meie vahel ei ole midagi sellist vaja”.	
50		Úgy vettem észre , Sütő úrnak igen jólesett ez.		Märkasin , et härra Sütöl oli selle üle väga hea meel.	
51		Mondta is: - Tudom én, hogy megbízik bennem, főnök úr; de hát a gyakorlati életben mindennek megvan a maga rendje és formája.		Ta isegi ütles : „Ma tean, et te usaldate mind, härra ülemus; aga praktilises elus on ju igal asjal oma kord ja vorm.”	
52		Még mostohaanyámat is segítségül hívta : - Nem igaz, nagyságos asszonyom?		Ta kutsus appi koguni minu võõrasema: „Kas pole tõsi, armuline proua?”	

53		De ő, fáradt mosollyal az ajkán, olyasmit mondott csak, hogy teljesen a férfiakra bízva ennek a kérdésnek a megfelelő rendezését.		Aga too, väsinud naeratus huulil, ütles ainult midagi sellist, et ta jätab selle asja joonde-ajamise täielikult meeste hooleks.	
54		Kissé már eluntam a dolgot, mire végül mégiscsak eltette a töltőtollát; akkor meg az itteni raktárunk ügyén kezdték rágódni, hogy mit is tegyenek a benne levő sok deszkával.		Asi hakkas mind juba natuke tüütama, kuni ta pani lõpuks ometi täitesulepea käest; siis hakkasid nad pead murdma meie siinse lao kallal, et mida teha suure hulga saelaudadega, mis siin on.	
55		Hallottam , apám úgy vélte, sietni kell, mielőtt még a hatóság „ esetleg rátenné a kezét az üzletre”, s fölkérte Sütő urat, legyen mostohaanyám segítségére ebben a dologban az ő üzleti tapasztalataival és szakértelmével.		Kuulsin isa arvavat, et tuleb kiirustada, enne kui võimud „panevad ärile vahest käpa peale”, ja ta palus härra Sütöl olla oma ärikogemuste ja asjatundlikkusega minu võõrasemale selles asjas abiks.	
56	10	Sütő úr, mostohaanyámhoz fordulva , mindjárt kijelentette: - Magától értetődik, nagyságos asszonyom.		Härra Sütő pöördus kohe võõrasema poole ja teatas: „Muidugi mõista, armuline proua.	Võõrasema poole pöördudes teatas härra Sütő...
57		Azt hiszem, a nála levő telepünkről beszélt .		Arvan, et ta rääkis meie krundist, mis oli tema käes.	
58		Nagy soká végre búcsúzkodni kezdet .		Pärast pikka arupidamist hakkas ta lõpuks hüvasti jätma.	
59		Hosszan, elborult arccal rázogatta apám kezét.		Ta raputas kaua isa kätt, nagu sünge.	

60	Mindamellettt úgy vélte , hogy „ilyen percben nincs helye a sok beszédnek”, s ezért egyetlen búcsúsztót kíván csak apámnak mondani, ezt: - A mielöbbi viszontlátásra, fönök úr.		Köige selle juures arvas ta, et „sellisel hetkel pole kohta pikale jutule” ja sellepärast soovivat ta öelda isale hüvastijätuks ainult üht, nimelt: „Peatse kohtumiseni, härra ülemus.”	
61	Apám egy kis, ferde mosollyal felelte néki: - Reméljük, így lesz, Sütö úr.		Isa vastas kerge vingus naeratusega: „Loodame, et see tuleb, härra Sütö.”	
62	Ugyanakkor mostohaanyám kinvitotta a táskáját, egy zsebkendöt emelt ki onnan, s egyenesen a szeméhez vitte .		Samal ajal avas võõrasema käekoti, vöttis sealt taskuräti ja töstitis selle silme ette.	
63	Torkában különös hangok bugyogtak .		Tema kurk pulbitses häälekalt.	
64	Csönd lett , s nagyon kínos volt a helyzet, mivel olyan érzésem támadt , hogy nekem is tennem kéne valamit.		Saabus vaikus ja olukord oli väga piinlik, sest mind valdas selline tunne, et minagi peaksin midagi tegema.	
65	De hirtelen ért az esemény, nem jutott semmi okos az eszembe.		Aga sündmus oli mind tabanud ootamatult, mul ei tulnud midagi mõistlikku pähe.	
66	Láttam , Sütö urat is fészélyezi a dolog: - De nagyságos asszonyom - így szólt -, nem szabad. Komolyan nem.		Nägin , et asi häirib ka härra Sütöt: „Aga, armuline proua,” ütles ta, „nii ei tohi. Tösi jutt.”	
67	Kissé ijedtnek látszott .	8	Ta paistis olevat veidi ehmunud.	
68	Lehajolt, ráejtette szinte a száját mostohaanyám kezére, hogy elvégezze rajta a szokásos kézcsókját.		Ta kummardas ja surus suu peaaegu vastu võõrasema kätt, et sooritada oma harjumuspärane käesuudlus.	

69	11	Utána mindjárt az ajtó felé iramodott : alig maradt annyi időm, hogy félreugorjam előle.		Siis suundus ta kohe ukse poole: vaevu iõudsin tema eest kõrvale hüpata.	
70		Tõlem el is felejtett elbúcsúzni.		Minuga ta unustaski hüvasti jätta.	
71		Miután kiment , még halottuk egy ideig a nehéz járását a lépcsőfokok deszkáin.		Kui ta oli läinud , kuulsime veel natuke aega tema raskeid samme trepi laudastmetel.	enneminevik / adjektiveerunud partitsiip
72		Valamennyi hallgatás után apám ezt mondta : - Nohát, ennyivel is könnyebbek lettünk .		Pärast mõningast vaikimist ütles isa: „Nojah, vähemalt niipalju läks kergemaks.”	
73		Amire mostohaanyám, kicsikét fátyolos hangon még, megkérdezte , nem kellett volna-e apámnak mégiscsak elfogadnia azt a bizonyos nyugtát Sütő úrtól.		Mispeale võõrasema küsis veel veidi tuhmi häälega, kas isal poleks siiski tulnud see teatud kviitung härra Sütö käest vastu võtta.	
74		De apám azt felelte , hogy egy ilyen nyugtának semmiféle „gyakorlati értéke” sincs, azon túl, hogy még veszélyesebb is volna rejtegetni, mint akár a dobozt magát.		Aga isa vastas , et sellisel kviitungil ei ole mingit „praktilist väärtust”, veelgi enam, seda oleks veel ohtlikum varjata kui karpi ennast.	
75		S elmagyarázta néki: most mindent „egyetlen lapra kell feltennünk”, mégpedig arra, hogy teljes mértékben megbízunk Sütő úrban, annál fogva, mivelhogy egyéb megoldás a mi számunkra jelenleg amúgy sincsen.		Ja ta seletas , et praegu tuleb panna kõik „ühele kaardile”, nimelt sellele, et me usaldame täiel määral härra Sütöt, sest muud lahendust meil nagunii ei ole.	

76		Arra mostohaanyám elhallgatott , de aztán megjegyezte , hogy bár igaza lehet apámnak, ő valahogy mégis biztosabban érezné magát „egy nyugtával a kezében”.	Seepeale jäi võõrasema vait, kuid märkis siis, et kuigi isal võib olla õigus, tunneks ta end siiski kindlamini, „kviitung käes”.	
77		Viszont nem volt képes kellően megmagyarázni, miért.	Aga ta ei osanud piisavalt seletada, miks.	
78		Akkor apám sürgette , lánssanak már neki a rájuk váró munkának, mivel, amint mondta , az idő halad.	Siis ärgitas isa selle töõga juba peale hakkama, mis neid ees ootab, sest, nagu ta ütles , aeg jookseb.	
79		Az üzleti könyveket akarta ugyanis átadni neki, hogy nélküle is eligazodhasson bennük, s hogy az üzletnek ne kelljen megállnia azért, amiért ő a munkatáborban lesz.	Ta tahtis härra Sütõle üle anda ka arveraamatud, et see saaks tematagi neid korraldada ja et äri ei peaks sellepärast seisma, et ta on töölaagris.	
80	12	Közben még velem is váltott pár futó szót.	Vahepeal vahetas ta ka minuga paar kiiret sõna.	
81		Kérdezte, simán elengedtek -e az iskolából, és így tovább.	Ta küsis, kas mind lasti kergesti koolist tulema, ja nii edasi.	oli lastud
82		Végül mondta , üljek csak le és viselkedjem csöndesen, amíg ők mostohaanyámmal el nem végzik a dolgukat, a könyvekkel.	Lõpuks ütles ta, et istugu ma maha ja olgu vait, kuni ta võõrasemaga raamatute kallal töõ lõpetab.	
83		Csakhogy ez sokáig tartott .	Ainult et see kestis kaua.	

84	Egy ideig próbáltam türelmeskedni, s apámra iparkodtam gondolni, pontosabban arra, hogy holnap elmegy, és valószínű, soká nem fogom látni azután; de valamennyi idő múlva belefáradtam ebbe a gondolatba, és akkor, mivel semmi egyebet se tehettem apámért, unatkozni kezdtem .	Mõnda aega püüdsin olla kannatlik ja mõelda isale, täpsemalt sellele, et ta läheb homme minema ja tõenäoliselt ei näe ma teda kaua; aga mõne aja pärast väsisin sellele mõtlemast ja mul hakkas igav, sest ma ei saanud isa heaks midagi teha.	
85	Az üldögélés is nagyon elfárasztott , s csak azért, hogy valami változás történjen, felálltam s vizet ittam a vízcsapból.	Ka istumine väsitas mind väga, ning ainult selleks, et saada mingit vaheldust, tõusin püsti ja jõin kraanist vett.	
86	Nem szóltak semmit.	Nad ei ütelnud midagi.	
87	Később egyszer a deszkák közé is hátramentem , kisszükséget végezni.	Hiljem käisin korra lauavirnade vahel asjal.	
88	Mikor visszajöttem , kezét mostam a csömpe kagylójú, rozsdás mosdónál, majd utána kicsomagoltam az iskolatáskámból és megettem az uzsonnámat, s végezetül újra vizet ittam rá a csapból.	Tagasi tulnud, pesin roostes kraani all katkise kraanikausi kohal käsi, siis kraamisin koolikotist lagedale oma eine, sõin selle ära ning lõpuks jõin jälle kraanist vett peale.	tagasi tulnud -> nud-kesksõna
89	Nem szóltak semmit.	Nad ei ütelnud midagi.	
90	Visszaültem a helyemre.	Istusin oma kohale tagasi.	
91	Aztán rettentően unatkoztam , még nagyon sokáig.	Siis hakkas mul kole igav ja ma igavlesin õige kaua.	
92	13 Már dél is megvolt , amikor följöttünk az utcára.	Lõuna oli juba läbi, kui välja tulime.	

93	Megint káprázott a szemem, most meg a világosság bántotta .		Silmad lõi jälle pimedaks, nüüd vaevas neid valgus.	
94	Apám soká bajlódott a két szürke vasiakat zárjaival, már-már az volt az érzésem, szándékosan.		Isa kohmitses kaua kahe halli rauast tabaluku kallal, äärepealt tundus mulle, et ta tegi seda meelega.	
95	A kulcsokat utána mostohaanyámnak adta oda, mivel õneki többé már nem lesz szüksége rá.		Siis andis ta võtmed võõrasema kätte, sest temal endal ei minevat neid enam vaja.	
96	Onnan tudom, mert mondta .	9	Nii ta ise ütles .	
97	Mostohaanyám kinvitotta a táskáját, féltem , megint a zsebkendő miatt: de csak a kulcsokat süllyesztette belé.		Võõrasema tegi käekoti lahti , kartsin , et jälle taskuräti pärast: aga ta poetas sinna ainult võtmed.	
98	Nagy sietve útnak eredtünk .		Asusime suure kiiruga teele.	
99	Elõször azt hittem , haza; de nem, előbb még bevásárolni mentünk .		Algul arvasin , et koju; aga ei, enne läksime veel sisseoste tegema.	
100	Mostohaanyámnak egész terjedelmes listája volt róla, mi mindenre lesz szüksége apámnak a munkatáborban.		Võõrasemal oli kaasas pikk nimekiri asjadest, mida isal töölaagris vaja läheb.	
101	Egy részét tegnap már be is szerezte .		Osa oli ta juba eile hankinud .	
102	A többinek viszont most kellett még utánajárnunk.		Ülejäänute järele tuli meil aga praegu minna.	
103	Egy kicsit kényelmetlen érzés volt velük mennem, így, hármásban, s mindhármunkon sárga csillag.		Mul oli natuke vastik tunne nendega koos kõndida, niimoodi kolmekesi, igäühel kollane täht rinnas.	

104		Velük együtt viszont szinte már feszélyezett .	Seevastu nendega koos see juba peaaegu rõhus mind.	
105		Később azonban már nem ügyeltem erre.	Hiljem aga ei teinud ma sellest enam väljagi.	
106		Az üzletekben mindenütt sokan voltak , kivéve abban, ahol a hátizsákot vettük : itt csak mi voltunk a vevők.	Ärides oli igal pool palju rahvast, välja arvatud selles, kust me ostsime seljakoti: seal olime ainsad ostjad.	
107		A levegő egész át volt itatva a preparált vásznak orrcsavaró szagával.	Õhk oli üleni läbi imbunud ninnasööbivast lõuendilõhnast.	enneminevik
108		A boltos, elsárgult kis öregember, de villogó műfogsorral és könyökvédővel az egyik karján, meg a kövér felesége igen szívélyes volt hozzánk.	Poodnik, väike koltunud vanamees, kellel oli suus rida säravaid kunsthambaid ja käsivarre ümber küünarnukikaitse, ning tema paks naine suhtusid meisse väga lahkelt.	
109	14	Sokféle árucikket halmoztak elénk a pultra.	Nad ladusid meie ette letile palju kaup.	
110		Megfigyeltem , hogy a boltos „fiamnak” hívja az öregasszonyt, s mindig őt szalajtja a cikkekért.	Panin tähele , et poodnik kutsub vanamutti „lapsukeseks” ja jooksutab teda iga kord kaupade järele.	
111		Ismerem különben az üzletet, mert közel esik a lakhelyünkhöz, de idebent még nem jártam .	Pood ise on mulle tuttav, sest see on meie kodu lähedal, aga ma ei olnud seal veel sees käinud .	
112		Ami nekünk kellett, arról mostohaanyám még idején gondoskodott .	Meie vajaduse rahuldamise eest oli võõrasema juba õigel ajal hoolt kandnud .	
113		Észrevettem , hogy nekik maguknak is a saját portékájuk díszük a mellükön.	Märkasin , et neil endilgi särab rinnas oma kaup.	

114		S ez olyan volt , mintha csak azért viselnék, hogy kedvet csináljanak hozzá a vásárlóknak.	Näis , nagu kannaksid nad seda ainult sellepärast, et ostjates selle vastu huvi äratada.	
115		De már jött is az öregasszony az árukkal.	Aga juba tuli vanamutt kaupadega.	
116		Még előbb történt , hogy a boltos megkérdezte : szabad-e érdeklődnie, vajon munkaszolgálatához végzünk-e beszerzést?	Enne seda juhtus nii, et poodnik tundis huvi: „Kas te teete sisseoste tööteenistuse jaoks, kui küsida tohib?”	
117		Mostohaanyám mondta az igent.	Võõrasema vastas jaatavalt.	
118		Az öreg szomorúan bólintott .	Vanamees noogutas nukralt.	
119		Még az elaggott, májfoltos két kezét is fölemelte , s egy sajnálkozó mozdulattal roskasztotta vissza maga elé a pultra.	Ta tõstis seejuures oma maksaplekilised käed kõrgemale ja räntsatas need kahetseva liigutusega letile tagasi.	
120	15	Akkor mostohaanyám említette néki, hogy hátizsákra volna szükségünk, s megtudakolta , van-e.	Siis teatas võõrasema, et meil läheks vaja seljakotti, ja tahtis teada, kas seda on.	
121		Az öreg habozott , s utána azt mondta : - Az önök számára lesz.	Vanamees kõhkles veidi ning ütles : „Teie jaoks ikka leidub.”	
122		A feleségének meg odaszólt : „Fiam, a raktárból hozz az úrnak!”	Siis hõikas ta naisele: „Lapsuke, too laost üks härrale!”	
123		A hátizsák rögtön meg is felelt .	Seljakott sobis suurepäraselt.	
124		De a boltos elszalajtotta a feleségét még néhány egyéb tárgyért is, amit véleménye szerint „apám nem nélkülözhet ott, ahová megy”.	Aga poodnik jooksutas naist veel mõne asja järele, milleta - tema meelest - isa „ei saa hakkama seal, kuhu ta läheb”.	

125	Általában igen tapintatosan és együttérzőn beszélt hozzánk, s lehetőleg mindig elkerülte, hogy a „munkaszolgálat” kifejezést kényszerüljön alkalmazni.	10	Muidu kõneles ta meiega väga taktitundeliselt ja mõistvalt, püüdes, kui vähegi võimalik, hoiduda kasutamast sõna „tööteenistus”.	
126	Csupa hasznavehető holmit mutatott , légmentesen elzárható ételcsajkát, zsebkést, sokféle szerszámmal a tokjában, oldaltáskát, s így tovább, amiket, mint említett e, keresni szoktak nála „hasonló körülmények között”.		Ta näitas ainult kasulikke asjakesi, õhukindlalt suletavat toidukarbikest, taskunuga, mille pea sees oli palju tööriistu, õlakotti ja nii edasi, mida, nagu ta ütles , oli kombeks tema juurest „taolistel puhkudel” otsida.	
127	Mostohaanyám a zsebkést meg is vásárolta apámnak.		Võõrasema ostiski isale taskunoa.	
128	Nekem is tetszett .		See meeldis mullegi.	
129	Mikor aztán mindent beszereztünk , a boltos odaszólt a feleségének: „Kassza!”		Kui olime kõik, mis vaja, kätte saanud , ütles poodnik naisele: „Kassa!”	
130	Amire az öregasszony, fekete ruhába bújtatott, lágy testével nagy nehezen benyomakodott a kasszagép és egy kipárnázott karosszék közé.		Mispeale musta kleiti peidetud pehme kehaga vanaproua surus end suure vaevaga kassaaparaadi ja polsterdatud tugitooli vahele.	
131	A boltos egészen az ajtóig elkísért .		Poodnik saatis meid lausa ukсени.	
132	Ott azt mondta , hogy „legyen máskor is szerencséje”, majd bizalmasan apámhoz hajolva, halkan még hozzátette : „Úgy, ahogyan mi gondoljuk: uraságod meg én.”		Seal ütles ta, et „olgu teil teinekordki õnne”, ja lisas sõbramehelikult isa poole kummardades veel tasakesi: „Nagu mõtleme meie: armuline härra ja mina.”	

133	16	Most végre már csakugyan hazafelé tartottunk .	Nüüd asusime lõpuks ometi koduteele.	
134		Már az emeleten jártunk , amikor mostohaanyámnak eszébe jutott: elfeledte beváltani a kenyérjegyet.	Olime jõudnud juba trepist üles, kui võõrasemale tuli meelde: ta oli unustanud leivakaardi välja lunastada.	
135		Nekem kellett visszamennem a pékhez.	Mul tuli minna tagasi pagari juurde.	
136		Egy kis sorállás után jutottam csak be az üzletbe.	Pääsesin poodi sisse alles pärast väikest sabasseismist.	
137		Először a szőke, nagy mellű feleséghez kellett járulnom: ő vágta le a kenyérjegy megfelelő kockáját, s aztán tovább, a pékhez, aki a kenyeret mérte .	Kõigepealt tuli minna tema heledapäise suurte rindadega naise juurde, kes lõikas leivakaardi otsast vastava tüki maha, ja siis edasi pagari juurde, kes jaotas leiba.	
138		Nem is felelt a köszönésemre, mivel a környéken köztudott dolog róla, hogy nem szíveli a zsidókat.	Ta ei teinud mu tervitusest väljagi, sest siinkandis on kõigile teada, et ta ei kannata juute.	
139		Ezért is lökött oda pár dekával kevesebb kenyeret.	Ka sellepärast viskas ta mulle leiba paarkümmend grammi vähem.	
140		Viszont azt is hallottam , hogy így marad néki több fölöslege a fejadagokból.	Aga ma olin kuulnud sedagi, et nii jääb talle normiportsudest rohkem järele.	

141		<p>És valahogyan, a mérges pillantásából meg az ügyes mozdulatából, abban a percben egyszerre meg is értettem a gondolatmenete igazságát, amiért nem is lehet szívelnie a zsidókat: akkor ugyanis az a kellemetlen érzése lehetne, hogy becsapja őket.</p>	<p>Ja kuidagimoodi sain sellel hetkel tema mürgise pilgu ja osava liigutuse järgi äkki aru tema mõttekäigu õigsusest, miks juute ei saagi kannatada: sest siis oleks tal meel mõru, et ta neid tüssab.</p>	
142	17	<p>Siettem haza a péktől, mivel igen éhes voltam már, s ezért épp csak egy szóra voltam hajlandó megállni Annamáriával: ahogy nekivágtam a lépcsőknek, ő ugyanakkor szökdécselt lefelé.</p>	<p>Ruttasin pagari juurest koju, sest mul oli kõht juba õige tühi, ja sellepärast viitsisin Annamáriaga vahetada ainult mõne sõna, kui ma trepist üles tormasin ja tema alla tõttas.</p>	
143		<p>Régebben nemigen vettünk tudomást a szomszédságról: de hát most kiderült, azonos a fajtánk, s ez megkíván egy kis esti nézetcserét a közös kilátások ügyében.</p>	<p>Varem ei tundnud me naabrite vastu kuigi palju huvi, aga kui selgus, et oleme samast rassist, vääris see väikesi õhtusi mõttevahetusi ühiste väljavaadete asjus.</p>	<p>Varem ei olnud me tundnud...</p>
144		<p>Mi ketten addig másról szoktunk beszélgetni, s így tudtam meg, hogy Steinerék tulajdonképpen csak a nagybátyja meg a nénikéje: válnak ugyanis a szülei, s minthogy ez ideig még nem tudtak egyezsége jutni fölötte, azért döntöttek úgy, hogy inkább itt legyen, ahol egyiküknél sincs.</p>	<p>Meie kahekesi rääkisime samal ajal muudest asjadest ja nii sain ma teada, et Steinerid on tegelikult talle ainult onu ja tädi ke: tema vanemad lähevad nimelt lahku ja kuna nad pole seni suutnud tütre osas kokkuleppele jõuda, on nad otsustanud, et olgu ta parem siin, kus ta pole kummagi juures.</p>	<p>parem: polnud seni suutnud; hiljutise sündmuse aktuaalsus</p>

145		Azelőtt nevelőintézetben volt , ugyanezért, mint különben régebben én is.	11	Enne oli ta lastekodus, samal põhjusel nagu varem muide minagi.	oli ta olnud
146		Szintén a pékhez küldték		Teda oli samuti leivapoodi saadetud .	
147		Azt is tudni kívánta : nincs-e kedvem délutánra egy kis römizéshez, négyesben, vele és a két nővérrel?		Ta tahtis teada sedagi, kas ma ei viitsi pãrastlõunal neljakesi, koos tema ja kahe õega, natuke <i>rummy</i> 't mængida.	
148	18	A nagyobbik, mint Annamáriától tudom , õvele egyidõs.		Suurem, nagu ma olin Annamãrialt kuulnud , on temavanune.	olin kuulnud - originaalis olevik
149		Némelykor, ha épp az udvari szobánkban vagyok, szoktam is látni õt el- vagy hazasietni, szemben a folyosón.		Mõnikord olin ma teda meie õuepoolse toa aknast nãinud välja või koju tõttamas.	
150		Pãrszor a kapualjban is szembetalãlkoztam már vele.		Paar korda olin temaga juba kokku sattunud ka vãravas kangi all.	
151		Gondoltam , most így akkor kõzelebbrõl is megismerhetném: lett volna kedvem hozzá.		Mõtlesin , et nüüd saan teda sedasi ka lähemalt tundma õppida: see oleks tore olnud.	
152		De ugyanabban a pillanatban apám is eszembe jutott, s mondtam a lãnynak: ma nem, mivel behívták apámat.		Aga selsamal silmapilgul meenus mulle ka isa ja ma ütlesin tũdrukule, et tãna mitte, sest isa sai kutse.	oli kutse saanud
153		Akkor õ is mindjãrt emlékezett, hogy odahaza, a bãcsijãtõl hallott már apám ügyerõl.		Siis tuli temalegi kohe meelde, et ta on kodus onu kãest juba minu isa loost kuulnud .	oli juba kuulnud
154		Ezt az észrevételt tette : - Persze. - Egy kicsikét hallgattunk .		Ta nentis : „Muidugi.” Natuke aega seisime wait.	
155		Aztán megkérdezte : - És holnap?		Siis ta kũsis : „Aga homme?”	

156		De én azt mondtam neki: - Inkább holnapután.	Mina jälle ütlesin : „Parem ülehomme.”	
157		S még ehhez is mindjárt hozzátettem : - Talán.	Ning isegi sellele lisasin kohe: „Võib-olla.”	
158		Amikor hazaértem , apámat és mostohaanyámat már az asztalnál találtam.	Koju jõudes leidsin isa ja võõrasema juba söõgilauast.	koju jõudes-> des-vorm Veel võimalik: Koju jõudnud, leidsin..
159		Mialatt a tényérommal foglalataskodott , mostohaanyám megkérdezte: éhes vagyok-e?	Minu taldrikuga tegeldes küsis võõrasema, kas mul on kõht tühi.	tegeldes-> des-vorm
160		Azt mondtam : - Rettentóen -, hirtelenjében nem gondolva egyébre, s mert hát csakugyan így állt a helyzet.	Vastasin : „Kohutavalt,” mõtlemata korruga muust, sest nii olidki lood.	
161		Meg is rakta a tényéromat, de már a magáéra alig vett valamit.	Ta tõstiski mu taldriku täis, aga enda omale ei pannud peaaegu midagi.	
162		Nem is én, hanem apám vette észre , s kérdezte tőle: miért?	Seda ei märganudki mina, vaid isa, kes küsis : „Miks?”	
163		Valahogy úgy válaszolt , hogy jelen pillanatban a gyomra képtelen volna bármilyen ételnek is a befogadására, s akkor már magam is mindjárt láttam a hibámat.	Võõrasema vastas kuidagi nii, et praegusel hetkel ei suuda tema magu mingit toitu vastu võtta, ja siis nägin minagi kohe oma viga.	
164	19	Igaz, apám helytelenítette a cselekvését.	Tõsi küll, isa pani tema käitumist pahaks .	
165		Azzal érvelt , nem szabad elhagynia magát, épp most, mikor az ő erejére és kitartására van a legnagyobb szükség.	Ta tõi põhjenduseks , et ei tohi end hooletusse jätta, eriti nüüd, kus tal läheb jõudu ja vastupidavust kõige rohkem vaja.	

166	Mostohaanyám <u>nem válaszolt</u> , de <u>hallottam</u> valamit, s amikor <u>felpillantottam</u> , <u>láttam</u> is, mit: <u>sírt</u> .		Võõrasema <u>ei vastanud</u> , kuid ma <u>kuulsin</u> midagi ja kui <u>tõstsin</u> pilgu, <u>nägin</u> ka: ta <u>nuttis</u> .	
167	Megint igen kínos <u>volt</u> , <u>igyekeztem</u> csak a tányéromba nézni.		<u>Oli</u> jälle väga piinlik, <u>püüdsin</u> vaadata vaid oma taldrikusse.	
168	Mégis <u>észrevettem</u> apám mozdulatát, amint a keze után <u>nyúlt</u> .		Jälle <u>märkasin</u> isa liigutust, kui ta <u>haaras</u> võõrasema käe.	
169	Egy perc múlva azt <u>hallottam</u> , hogy nagy csendben vannak, s mikor vigyázva megint rájuk <u>tekintettem</u> , kéz a kézben <u>ültek</u> , és erősen <u>nézték</u> egymást, olyan módon, mint egy férfi meg egy nő.	12	Hetke pärast <u>kuulsin</u> neid sügavalt vaikimas ja kui <u>heitsin</u> neile ettevaatlikult pilgu, <u>istusid</u> nad käsikäes ja <u>vaatasid</u> teineteist pingsalt, nii nagu mees ja naine.	...istusid nad käsikäes, vaadates...
170	Ezt sohasem <u>szerettem</u> , s most is feszélyezett.		See <u>polnud</u> mulle kunagi <u>meeldinud</u> ja häiris mind nüüdki.	
171	Mindjárt könnyebb <u>volt</u> , amikor újra beszélgetni <u>kezdtek</u> .		Mul <u>hakkas</u> kohe kergem, kui nad <u>võtsid</u> uuesti jutuotsa üles.	
172	Sütő úr is megint szóba <u>került</u> , röviden, s persze a doboz meg a másik telepünk: hallottam, apámat <u>megnyugtatta</u> , hogy legalább ezeket, ahogy <u>megjegyezte</u> , „jó kezekben tudja”.		Jälle <u>tuli</u> kõne alla ka härra Sütő - lühidalt - ja muidugi karp ja meie teine krunt: isa <u>paistis</u> rahul olevat, et vähemalt need, nagu ta <u>märkis</u> , on tema teada „heades kätes”.	

173		Mostohaanyám is osztozott vele ebben a megnyugvásában, bár futólag ismét szóba hozta a „biztosítékok” ügyét, olyan formában, hogy azok csakis a bizalmi szón alapulnak, s hogy nagy kérdés, vajon elegendő-e az ilyesmi.		Võõrasemagi läks selle rahuloluga kaasa, kuigi puudutas uuesti riivamisi „tagatiste” asja, sellises vormis, et need põhinevad ainult ausõnal ja on üpris küsitav, kas millestki sellisest piisab.	
174	20	Apám vállat vont , és azt válaszolta , hogy nemcsak az üzleti életben, hanem „az élet többi területein” sincs többé biztosíték semmire.		Isa kehitas õlgu ja vastas , et mitte ainult ärielus, vaid ka „teistel elualadel” ei ole enam millelgi tagatist.	
175		Mostohaanyám egy felszakadó sóhajjal tüstént egyetértett vele: már bánta, hogy említést tett a dologról, s kérte apámat, ne beszéljen így, ne gondoljon ilyesmire.		Võõrasema jäi ainsa sügava ohkega kohemaid nõusse: tal hakkas juba kahju, et oli asjast juttu teinud , ja ta palus isa, et see nii ei räägiks ja millestki sellisest ei mõtleks.	
176		De akkor meg arra gondolt , hogy miképp lesz képes mostohaanyám megbirkózni a reá háruló nagy gondokkal, ilyen súlyos idők közepette, õnélküle, egyedül: de mostohaanyám azt felelte , nem lesz egyedül, hiszen itt állok mellette én.		Aga isa mõtles juba sellest, kuidas küll võõrasema nende suurte muredega hakkama saab, mis tema õlgadele langevad - nii rasketel aegadel, ilma temata, ihuüksi; aga võõrasema vastas , et ta ei jää üksi, sest mina seisvat tema kõrval.	
177		Mi ketten - így folytatta - majd vigyázunk egymásra addig, míg apám újra vissza nem tér közénk.		„Meie kahekesi,” jätkas ta, „hoiame teineteisel silma peal, kuni isa tuleb meie juurde jälle tagasi.”	

178		S engem is megkérdezett , felém fordítva és kissé féloldalt hajtva a fejét: így lesz-e vajon?	Ja ta küsis ka minu käest, minu poole pöördudes ja veidi pead kallutades: „Eks ole?”	
179		Mosolygott , de közben reszketett azért az ajka.	Ta naeratas , aga ta huuled värisesid .	
180		Azt mondtam neki: így.	Ütlesin talle: „Jah.”	
181		Apám is rám nézett , szelíd volt a szeme.	Ka isa vaatas mulle otsa, tema pilk oli leebe.	
182		Valahogy megkapott ez, s hogy megint tegyek érte valamit, eltoltam magam elől a tényérom.	See läks mul kuidagi südamesse, ja et jälle midagi tema heaks teha, lökkasin taldriku kõrvale.	
183		Észrevette , s kérdezte , miért tettem .	Ta märkas seda ja küsis , miks ma nii tegin .	
184		Azt mondtam : - Nincs étvágyam	Ütlesin : „Mul ei ole söögiisu.”	
185		Láttam , jólesik neki: végigsimított a fejemen.	Nägin , et see meeldis talle: ta silitas mul pead.	meeldis - originaalis olevik
186		S ettől az érintéstől a mai napon most először fojtogatta valami az én torkomat is; de nem sírás, hanem valami émelygésféle.	Ja selle puudutuse peale pigistas tol päeval esimest korda miski ka minu kurku; aga mitte nutt, vaid midagi iivelduse taolist.	
187		Igen rossz érzés volt , de hát oly tisztán éreztem , hogy nem gondolhattam róla semmi mást, és egész összezavarodtam abban a percben.	See oli väga paha tunne, kuid ma tundsin seda nii ehtsalt, et ei saanud temast midagi muud mõelda ja sattusin sel hetkel täielikku segadusse .	
188	21	Mindjárt utána már tudtam volna sírni, de nem volt időm rá, mivel jöttek a vendégek.	Kohe pärast seda oleksin ma juba suutnud nutta, aga mul polnud selleks aega, sest tulid külalised.	

189		Mostohaanyám már az előbb szólt róluk: csak a legszűkebb család jön - így mondta .	Võõrasema oli nendest juba varem rääkinud : ta oli ütelnud , et tulevad ainult kõige lähemad sugulased.	
190		S apám valamilyen mozdulatára hozzátette : - De hiszen el akarnak búcsúzni tőled. Ez csak természetes!	Ja mingi isa liigutuse peale lisanud : „Nad tahavad ju sinuga hüvasti jätta. See on ju loomulik!”	käib mõtteliselt eelmise lausega kokku.
191		S már szólt is a csengő: mostohaanyám nővére jött meg és a mamája.	Ja juba heliseski uksekell: tulid võõrasema õde ja ema.	
192		Hamarosan apám szülei, nagyapám és nagyanyám is megérkeztek .	Varsti saabusid ka isa vanemad - minu vanaisa ja vanaema.	
193		Nagyanyámat sietve mindjárt a kanapéra ültettük , mert övele az a helyzet, hogy még a nagyítólcense vastagságú szemüvegén keresztül is alig lát valamit, s legalább ily mértékben süket is.	13 Vanaema panime kohe ruttu kanapeele istuma , sest temaga on lugu nii, et isegi läbi luubi-paksuste prillide näeb ta vaevu midagi ja vähemalt samavõrra on ta ka kurt.	
194		Mostohaanyám mamája kúpforma, harcias kalapban érkezett , karimával: elöl egy toll is volt rajta, keresztben.	Võõrasema ema tuli küürukujulise sõjaka laiaäärse kübaraga: eespool oli sellel isegi üks sulg põiki.	
195		Hamarosan levette azonban, s akkor elõtúnt a szép, ritkás, hófehér haja, a vékony fonatú, csenevész kontyával.	Aga varsti võttis ta kübara peast ja siis tulid nähtavale pikad hõredad lumivalged juuksed peenikese kidura krunniga.	
196	22	Órá jutott a feladat, hogy apám hátizsákját becsomagolja, minthogy az efféle munkákat ő igen érti.	Tema ülesandeks jäi pakkida isa seljakott, sest ta tunneb sedasorti töid hästi.	

197	Rögtön dologhoz is látott, a lista szerint, amit mostohaanyám nyújtott néki át .	Ta asus kohe tööle - nimekirja järgi, mille võõrasema oli talle andnud .	
198	Rengeteget fecsegett , sírt is, és mindenkit megölet .	Ta vadistas kõvasti, nuttis ka ja kallistas kõiki.	
199	En is csak nehezen szabadulhattam a lágy tapintású, púderszagú melléről.	Minagi pääsesin suurivaevu tema pehme puudrilõhnalise rinna najalt.	
200	Amikor leült , testének minden húsa ráomlott a kurta combjaira.	Kui ta istet võttis , vajus kogu ta kere nagu lihamägi lühikestele kintsudele.	
201	És hogy a nagyapámról is szóljak: ő meg ott maradt , állva, a nagyanyám kanapéja mellett, s türelmes, rezzenetlen arccal hallgatta a panaszait.	Midagi tuleb öelda ka vanaisa kohta: tema oli jäänud seisma vanaema kanapee kõrvale ja kuulas kannatliku liikumatu näoga naise kaebusi.	
202	Először apám miatt sírdogált ; hanem ezt a gondját idővel a saját bajai kezdték feledtetni véle.	See nuttis kõigepealt minu isa pärast; aga seda muret hakkasid tasapisi varjutama omad hädad.	
203	A fejét fájlalta , s a zúgásról és morajlásról panaszkodott , amit a vérnyomása idéz elő a fülében.	Ta kurtis peavalu, kaebas huugamise ja kohina üle, mida vererõhk kõrvades tekitas .	tekitas-originaalis olevik
204	Nagyapám megszokta már: nem is válaszolt neki.	Vanaisa oli sellega juba harjunud : ta ei vastanudki.	
205	Viszont el se mozdult mellőle, végig.	Aga ta ei läinud naise juurest ka hetkekski eemale.	

206		Egyszer <u>se hallottam</u> megszólalni, de ahányszor arrafelé <u>esett</u> a pillantásom, mindig ott <u>láttam</u> , ugyanabban a sarokban, ami lassanként <u>elhomályvosult</u> , ahogy a délután <u>előrehaladt</u> : már csak a csupasz homlokára s az orrának görbületére <u>jutott</u> valami sárgás, tompa fény, míg a szeme gödre meg arcának alsó fele az árnyékba <u>süppedt</u> .		Ma <u>ei kuulnud</u> teda kordagi rääkimas, aga iga kord, kui mu pilk sinnapoole <u>langes, nägin</u> teda ikka sealsamas, samas nurgas, mis õhtu <u>lignedes</u> järjest <u>hämaramaks muutus</u> : juba <u>langes</u> tuhmi kollakat valgust veel vaid tema kiilale otsaesisele ja ninaküürule, samas kui silmakoopad ja näo alumine pool varju <u>jäid</u> .	lignedes->des-vorm
207	23	S csak apró szemének villogásán <u>látszott</u> , hogy azért minden mozgást <u>követ</u> a szobában, észrevétlen.		Selgesti <u>paistsid</u> vaid tillukesed silmad, mis märkamatuult <u>jälgisid</u> iga liigutust, mis toas tehti.	jälgisid-originaalis olevik
208		Azonfölül <u>megjött</u> még mostohaanyámnak egy unokanővére, a férjével.		Peale selle <u>tuli</u> veel üks võõrasema nõbu koos mehega, keda ma kutsun onu Viliks, sest see on tema nimi.	
209		Most is rögtön érdekes hírekről kívánt beszámolni, amiket „bizalmas forrásból” <u>nyert</u> és „abszolút hiteleseknek” nevezett.	14	Nüüdki soovis ta kohe teatada huvitavaid uudiseid, mida <u>oli ammutanud</u> „usaldusväärsetest allikatest” ja nimetas „absoluutselt usaldusväärseteks”.	

210	Beleült egy karosszékbe, s a rossz lábát mereven előrenyújtva, a kezét meg száraz zörejjel egymáshoz dörzsölgetve a tudunkra adta, hogy hamarosan „gyökeres fordulat várható a helyzetünkben”, minthogy „titkos tárgyalások” indúltak meg rólunk „a németek és a szövetséges hatalmak közt, semleges közvetítéssel”.	Ta istus tugitooli ja andis haiget jalga kangelt ette sirutades ja käsi kuiva krõbinaga kokku hõõrudes meile teada, et peagi on „meie situatsioonis oodata kardinaalset murrangut”, sest meie üle on alanud „salajased läbirääkimised sakslaste ja liitlaste vahel neutraalse vahendaja kaasabil”.	kuum uudis
211	24 A németek ugyanis, ahogy Vili bácsi elmagyarázta, „ma már maguk is felismerték reménytelen helyzetüket a frontokon”.	Sakslased on nimelt, nagu seletas onu Vili, „tänaseks juba ka ise tunnistanud oma lootusetut situatsiooni rinnetel”.	kuum uudis, hiljutise sündmuse aktuaalsus

212	<p>Az volt a nézete, hogy mi, „Budapest zsidósága”, valósággal „kapóra jöttünk” nekik abban a törekvésükben, hogy „előnyöket csikarjanak ki bőrünkön a szövetségesektől”, akik persze meg is tesznek majd értünk minden lehetőt; s itt megemlített egy őszerinte „fontos tényezőt”, amit még újságíró-tapasztalatából ismert, s amit „a világ közvéleményének” hívott; úgy mondta, hogy ezt az utóbbit „megrázták” a velünk történő események.</p>	<p>Tema seisukoht oli, et meie „Budapesti juudi kogukond”, oleme neile tõesti õigel ajal „sülle kukkunud”, sest nad püüavad „meie naha arvel liitlastelt eeliseid välja pressida”, need teevad muidugi meie heaks kõik, mis võimalik; ja siinkohal mainis ta üht enda arvates „tähtsat tegurit”, mida tundis juba oma ajakirjaniku- kogemusest ja nimetas „maailma avalikuks arvamuseks”; ta ütles, et seda viimast on meiega toimuvad sündmused „vapustanud”.</p>	
-----	--	--	--

213		<p>Az alku persze kemény - így folytatta -, s épp ez a magyarázata az ellenünk való intézkedések pillanatnyi súlyosságának; de hát ezek csupán természetes folyamányai „a nagy játszmának, amelyben mi egy elképesztő arányú nemzetközi zsarolási manőver eszközei vagyunk tulajdonképpen”;</p> <p>mondta azonban, hogy ő, aki jól tudja azt is, ami ezalatt a „színfalak mögött történik”, mindezt elsősorban „látványos blöffnek” nézi csupán, a magasabb ár elérése érdekében, és csak egy kis türelmet kért tőlünk, amíg „az események kibontakoznak”.</p>	<p>Kompromiss on muidugi karm - jätkas ta - ja just sellega saab seletada meievastaste meetmete ränkust antud hetkel; aga need on ju ainult selle „suure mängu tagajärjed, milles meie oleme tegelikult ühe hiiglasliku haardega rahvusvahelise väljapressimismanöövri vahendid”; aga ta ütles, et tema, kes tunneb hästi sedagi, mis samal ajal „toimub kulisside taga”, peab kõike toimuvat ennekõike „teatraalseks blufiks” kõrgema hinna saavutamise huvides, ja palus meilt vaid veidi kannatust, kuni „südmused hakkavad hargnema”.</p>	
214		<p>Amire apám megkérdezte tőle, vajon várható-e holnapra ez, vagy pedig tekintse a maga behívóját is „csupán blöffnek”, sőt talán el se menjen a munka táborba holnap.</p>	<p>Seda kuuldes küsis isa, kas seda on oodata juba homme ja kas ta peaks ka oma kutset pidama „paljaks blufiks” ja jätma homme isegi töölaagrisse minemata.</p>	
215	25	<p>Erre kicsikét zavarba jött.</p>	<p>Seepeale sattus külaline korraks kimbatusse.</p>	
216		<p>Azt felelte: - No nem, persze nem.</p>	<p>Ta vastas: „Ei noh, muidugi mitte.”</p>	

217	Mondta azonban, hogy ő egész nyugodt afelől, hogy apám hamarosan újra itthon lesz.		Ütles aga olevat täiesti kindel, et isa on varsti jälle kodus.	
218	A tizenkettedik óraban vagyunk - így szólt , egyre a kezét dörzsölgetve.		„Käes on kaheteistkümnes tund,” ütles ta üha käsi hõõrudes.	
219	S még azt is hozzátette :- Bár olyan biztos lettem volna akármelyik tippemben, mint ebben, akkor most nem egy sóher lennék!		Ja lisas veel: „Kui ma oleks igas nõuandes olnud nii kindel nagu selles, ei oleks ma praegu kirikurott!”	
220	Még folytatni akarta, de mostohaanyám meg a mamája épp végzett a hátizsákkal, s apám fölkel a helyéről, hogy kipróbálja a súlyát.		Ta tahtis veel jätkata, aga võõrasema ja tema ema olid just seljakotiga maha saanud ja isa tõusis püsti, et katsuda, kui raske see on.	
221	Utolsónak mostohaanyám legidősebb bátyja, Lajos bácsi érkezett .		Viimasena saabus võõrasema kõige vanem vend, onu Lajos.	
222	Ő valami igen fontos tisztséget tölt be a családkban, bár egész pontosan meghatározni nem tudnám , milyet.		Tema pidas meie perekonnas mingit väga tähtsat auametit, kuigi ma ei osanud täpselt määratleda, mis amet see oli .	
223	Mindjárt négy szemközt kívánt beszélni apámmal.	15	Ta soovis kohe isaga nelja silma all juttu ajada.	
224	Az volt a megfigyelésem , hogy apámat idegesíti ez, s bár igen tapintatos formában, de azon van, hogy hamar végezzon vele.		Panin tähele , et see ajab isa närvi, ning isa soovis , kuigi väga taktitundeliselt, et ta teeks ruttu.	
225	Akkor meg váratlanul engemet vett munkába.		Siis võttis onu Lajos ootamatult käsile mind.	

226		Azt mondta , hogy szeretne velem „elbeszélgetni egy kicsit”.		Ta ütles , et tahaks minuga „natuke juttu puhuda”.	
227		Magával cipelt a szobának egy elhagyatott sarkába, s odaállított egy szekrényhez, szembe magával.		Ta viis mu kõrvalisse toanurka ja pani mingi kapi ette endaga silmitsi seisma.	
228		Azzal kezdte , hogy mint tudom, apám holnap „elhagy bennünket”.		Ta alustas sellest, et nagu ma teadvat „jätab isa meid homme maha”.	
229		Mondtam , hogy tudom.		Ütlesin , et tean seda.	
230	26	Akkor azt akarta hallani, fog-e hiányozni számomra a jelenléte.		Siis tahtis ta kuulda, kas ma hakkam isast puudust tundma.	
231		Azt válaszoltam , mialatt kissé idegesített a kérdése, hogy: - Természetesen.		Vastasin , samas kui küsimus ajas mind veidi närvi , et: „Loomulikult.”	
232		S mert ezt kevésnek találtam valahogyan, rögtön meg is toldottam még: - Nagyon.		Ning et mulle tundus sellest kuidagi väheks jäävat, torkasin sinna kohe otsa: „Väga.”	
233		Amire egy ideig csak hosszasan bólogatott , panaszos arckifejezéssel.		Seepeale ta ainult noogutas tükk aega pikkamisi, näol kaeblik ilme.	
234		Utána viszont pár érdekes és meglepő dolgot tudtam meg tőle.		Aga pärast seda sain ma tema käest teada paar huvitavat ja üllatavat asja.	
235		Azt például, hogy életemnek egy bizonyos korszaka, amit „a gondtalan, boldog gyermekéveknek” mondott, ezzel a mai, szomorú nappal immáron lezárul számomra.		Näiteks, et teatud eluperiood, mida ta nimetas „muretuks õnnelikuks lapsepõlveks”, on tänase kurva päevaga minu jaoks lõpule jõudnud .	on lõpule jõudnud - originaalis olevik

236	Bizonyára - mondta - ilyen formában még nem is gondoltam erre.	Kindlasti, ütles ta, pole ma sellest niisugusel kujul veel mõtelnudki .	
237	Beismertem: nem.	Tunnistasin, et ei ole .	ei olnud
238	De bizonyára - így folytatta - azért mégse okoznak nekem különösebb meglepetést a szavai.	Aga kindlasti, jätkas ta, ei põhjusta tema sõnad mulle sellegipoolest suuremat üllatust.	
239	Megint azt mondtam: nem.	Jälle ütlesin: „Ei.”	
240	Akkor a tudomásomra hozta , hogy apám távoztával mostohaanyám támasz nélkül marad, s bár a család „rajtunk fogja tartani a szemét”, mégis, a fő támasza néki ezentúl én leszek.	Siis tegi ta mulle teatavaks, et pärast isa lahkumist jääb võõrasema ilma toetaja kuigi perekond „hakkab meil silma peal hoidma”, jääb talle sealtpeale põhiliseks toeks ikkagi mina.	
241	Bizony - mondta -, idő előtt kell majd rájönnöm arra, hogy „mi a gond és mi a lemondás”.	Kindlasti, ütles ta, tuleb mul enneaegselt hakata mõistma, „mis on mure ja mis on loobumine”.	
242	Most már - így szólt - te is a közös zsidó sors részese vagy - majd bővebben is kitért hogy ez a sors „évezredek óta tartó szakadatlan üldöztetés”, amelyet azonban a zsidóknak „belenyugvással és áldozatos türelemmel kell fogadniok”, minthogy azt Isten mérte reájuk a hajdani bűneik miatt, s épp ezért csak Őtöle várhatják a kegyelmet is;	„Nüüd oled,” ütles ta, „juba sinagi juutide ühissaatuse osaline”, ja pöördus siis selle juurde põhjalikumalt tagasi, seletades, et see saatus on „aastatuhandeid kestnud lakkamatu tagakiusamine”, mida juudid peavad aga „leplikult ja ohvrimeelse kannatlikkusega vastu võtma”, sest Jumal on selle neile mõõtnud nende omaaegsete pattude eest, ja just sellepärast võime ka halastust oodata ainult Temalt;	

243	27	Nekem például - így tudtam meg tőle - a családfő szerepében kell helytállanom a jövőben.		Minul näiteks - nagu ma temalt teada sain - tuleb edaspidi vastu pidada perekonnapea kohal.	
244		És megtudakolta , érzek-e magamban erőt és felkészültséget ehhez.		Ja ta tundis huvi , kas ma tunnen endas selleks jõudu ja valmidust.	
245		Bár nem értettem egész pontosan az idevezető gondolatmenetét, különösen, amit a zsidókról, a bűnűkről meg az Istenűkről mondott , mégis, valahogyan megfogtak a szavai.		Kuigi ma ei saanud päris hästi tema senisest mõttekäigust aru, eriti sellest, mida ta oli öelnud juutide, nende patu ja nende Jumala kohta, avaldasid tema sõnad mulle ometi mingit mõju.	
246		Azt mondтам hát: „igen”.	16	Ütlesin talle ju „jah”.	
247		Elégedettnek látszott .		Ta paistis rahul olevat.	
248		Helyes, mondta .		„Õige,” ütles ta.	
249		Mindig is tudta, hogy értelmes fiú vagyok, aki „mély érzelmekkel és komoly felelősségtudattal” rendelkezem; s a sok csapás közt ez bizonyos mértékig vigaszt jelent néki - mint a szavaiból kiderült .		Ta olevat ikka teadnud, et ma olen mõistlik poiss, „tundesügav ja tõsise vastutustundega”; ja keset paljusid lööke pakkus see talle mingil määral lohutust nagu tema sõnadest selgus .	pakkus - originaalis olevik
250		S most ujjaival, amiket külső oldalukon szőrcsomók, a belsõn pedig könnyű nyirok lepett , az államnál fogva fõlemelte az arcomat, és halk, kissé remegõ hangon így szólt : - Apád nagy útra készül.		Ja nüüd kergitas ta mu näo oma sõrmedega, mille väliskülgi katsid karvatupsud ja sisekülgi kerge niiskus, lõugapidi üles ja ütles vaikse, kergelt väriseva häälega: „Sinu isa valmistub pikaks teekonnaks.	
251		Imádkoztál érte? -		"Kas sa oled tema eest palvetanud ?"	

252		Volt a tekintetében valami szigorúság, s talán ez ébresztette föl bennem egy mulasztás kínos érzését apám iránt, mert hát magamtól erre bizony nem gondoltam volna.	Tema pilk oli kuidagi range ja vahest see ärataski minus piinliku kohusetunde isa vastu, sest oma peaga poleks ma kindlasti selle peale tulnud.	
253	28	Most viszont, hogy fölkeltette bennem, egyszer csak tehernek kezdtem érezni, mint valami tartozást, s hogy szabaduljak ettől, megvallottam néki: - Nem.	Nüüd aga, kui ta oli minus selle äratanud , hakkasin ma seda äkki tundma koormana nagu mingit võlga, ja et sellest vabaneda, kinnitasin talle: „Ei.”	
254		Gyere velem - mondta .	„Tule minuga kaasa,” ütles ta.	
255		Az udvari szobánkba kellett átkísérnem.	Pidin talle järgnema õuepoolsesse tuppa.	
256		Itt imádkoztunk , néhány vedlett, használaton kívüli bútordarab körében.	Siin, mõne kulunud, kasutusest kõrvalejäänud mööblitüki vahel, me palvetasimegi .	
257		Lajos bácsi először is kerek, selymes fényű, kis fekete sapkát illesztett fejének arra a hátsó pontjára, ahol apró tisztást képez a gyérülő, szürke haja.	Kõigepealt pani onu Lajos endale sellesse kohta pealae tagaosas, kus tema hõrenevate hallide juuste vahel on pisike paljak, väikese musta mütsi.	
258		Nekem is magammal kellett hoznom az előszobából a sapkámát.	Minagi pidin esikust oma mütsi tooma.	
259		Akkor még egy fekete kötésű, piros szegélyes könyvecskét szedett elő a kabátja belsejéből, a felső zsebéből meg a szemüvegét.	Siis võttis ta põuetaskust musta punaste servadega raamatukese ja rinnataskust prillid.	

260		Azután beléfogott az imádság fölolvadásába, nekem pedig utána kellett mondanom a szövegből mindig annyit, amennyivel előttem járt.		Siis asus ta palvet ette lugema, mina aga pidin seda talle järele ütlemä.	
261		Először jól ment , hamarosan azonban kezdtém ebbe a munkába beléfáradni, s némileg az is zavart , hogy egy szót se érttettem abból, amit Istennek mondtunk , mivel Őhöz héberül kell fohászodnunk, én viszont ezt a nyelvet nem ismerem.		Alguses läks kenasti, aga siis hakkas see töö mind väsitama ja mõnevõrra segas ka see, et ma ei saanud sõnagi aru, mida me Jumalale ütlesime , sest Tema poole tuli pöörduda heebrea keeles, aga mina seda keelt ei oska.	tuli - originaalis olevik
262		így aztán, hogy mégis követni tudjam, egyre Lajos bácsi szájmozgására kényszerültem figyelni, úgyhogy az egészről tulajdonképp csak ezeknek a nedvesen vonagló, húsos ajkaknak a látványa meg egy idegen nyelv értelmetlen zöreje maradt végül meg bennem, amit mi magunk mormoltunk .		Niisiis, et suuta siiski onu Lajosi kannul püsida, olin sunnitud kogu aeg tema suuliigutusi jälgima, nii et sellest kõigest jäi mulle meelde tegelikult ainult pilt nendest niiskelt väänlevatest lihavatest huultest ja võõra keele arusaamatu kõma, mida me ise pomisesime .	
263	29	No meg egy kép, amit Lajos bácsi válla fölött, az ablakon keresztül láttam : a nagyobbik nővér épp akkor sietett végig a mi emeletünk fölött függő, szemközti folyosón, a lakásuk irányába.		Lisaks veel pilt, mida ma nägin aknast üle onu Lajosi õla: suurem õde ruttas just meie vastas korrus kõrgemal mööda rippgaleriid oma korteri poole.	

264	Azt hiszem, meg is zavarodtam egy csöppet a szövegben.		Ma arvan, et sõnad läksid mul isegi natuke sassi .	
265	De hát az ima végeztével Lajos bácsi elégedettnek látszott, és olyan kifejezés volt az arcán, hogy már-már magam is úgy éreztem: csakugyan, intéztünk valamit apám ügyében.		Aga kui palve oli läbi, paistis onu Lajos rahul olevat ja tal oli näol selline ilme, et minagi oleksin äärepealt tundnud, et oleme midagi isa heaks korda saatnud .	
266	S valóban, ez végül is jobb volt persze, mint előbb, azzal a bizonyos terhes és követelő érzéssel.		Ja tõesti, lõppude lõpuks oligi mul parem kui enne, tolle teatud koormava ja painava tundega.	
267	Visszatértünk az utcai szobába.		Läksime tagasi tänavapoolsesse tuppa.	
268	Bealkonyult.		Hämardus.	
269	A légmentesítő papirossal beragasztott ablaktáblákat rácsuktuk az odakint kéklő, párás tavaszi estére.		Panime õhu-häirepaberiribadega ülekleebitud aknad väljas sinetava röske kevadõhtu eest kinni .	
270	Egész beszorultunk a szobába ezzel.	17	Sulgusime niiviisi täielikult tuppa.	
271	Már fárasztott a zsvivaj.		Kõnekõmin juba väsitas mind.	
272	A cigaretták füstje is marni kezdte a szemem.		Sigaretisuits ajas silmad kipitama.	
273	Sokat kellett ásítanom.		Pidin palju haigutama.	
274	Mostohaanyám mamája megterítette az asztalt.		Võõrasema ema oli katnud laua.	
275	A vacsoránkat ő maga hozta nekünk, a nagy kézításkájában.		Õhtusõõgi oli ta meile ise suure käekotiga toonud .	
276	Húst is beszerzett hozzám, a feketepiacról.		Ta oli selle juurde mustalt turult isegi liha hankinud .	
277	Ezt még előbb, az érkeztekor beszélte el.		Seda ütles ta juba varem, saabudes.	

278		Apám ki is fizette akkor néki, a börtárcájából.	Isa oli selle siis ka oma nahkkukrust välja maksnud.	
279		Már mindnyájan a vacsoránál ültünk, amikor egyszer csak beállított még Steiner és Fleischmann bácsi.	Istusime juba kõik õhtusõogi- lauas, kui äkki vajusid uksest sisse onu Steiner ja onu Fleischmann.	
280	30	Õk is apámtól akartak elbúcsúzni.	Nemadki tahtsid isaga hüvasti jätta.	
281		Steiner bácsi mindjárt azzal kezde, hogy „senki se zavartassa magát”.	Onu Steiner alustas kohe sellega, et „ärge laske end segada”.	
282		Azt mondta: - Steiner vagyok, tessenek csak ülve maradni.	Ta ütles: „Ma olen Steiner, palun jääge istuma.”	
283		Lábán most is a foszladozó papucs, nyitott mellénye alól elõdomborodott a hasa, s a szájában is ott volt az örökös, rossz szagú szivarcsonk.	Nüüdki olid tal jalas narmendavad tuhvliid, lahtise vesti alt punnitas kõht ja suus oli, nagu ikka, halva haisuga sigarikoni.	
284		Fleischmann bácsi egész elveszett mellette, mert ő meg apró, igen gondozott külsejű, s fehér haja, szürkés színű bőre, bagolyszerű szemüvege és kissé mindig aggodalmas kifejezésű arca van.	Onu Fleischmann kadus tema kõrval päris ära, sest tema on väikest kasvu ja väga hoolitsetud välimusega ning tal on valged juuksed, hallikas nahk, öökulli moodi prillid ja ikka veidi murelik nägu.	
285		Szótlanul hajlongott Steiner bácsi oldalán, s az ujjait tördelte, mintegy mentegetőzve, szinte úgy látszott, Steiner bácsi miatt.	Ta küürutas sõnagi lausumata onu Steineri kõrval ja murdis sõrmi, otsekui onu Steineri pärast vabandust paludes, nagu äärepealt näis.	
286		Egymás után kezét szorítottak apámmal.	Nad surusid kordamööda isal kätt.	
287		Steiner bácsi a hátát is megveregette.	Onu Steiner patsutas teda koguni seljale.	

288		„Öregfiúnak” nevezte , és azt a régi tréfáját is elsütötte : - Hát csak le a fejjel és sose veszítjük el a csüggedtségünket.	Ta nimetas teda „vanapoisiks” ja lasi käiku oma vana naljagi: „Mis muud kui pea norgu, ja me ei kaota kunagi oma masendust.”	
289		Mondta még - amire Fleischmann bácsi is igen bólogatott -, hogy rám meg a „fiatalasszonyra” (ahogy mostohaanyámat hívta) továbbra is gondot viselnek majd.	Ta ütles veel - ja selle peale noogutas innukalt ka onu Fleischmann et nad kannavad ka edaspidi hoolt minu ja „nooriku” eest (nii kutsus ta minu võõrasema).	
290	31	Apró szemével pislogott .	Ta pilgutás oma pisikest silma.	
291		Utána a hasához húzta és megölelte apámat.	Siis tõmbas ta minu isa oma kõhu vastu ja kallistas teda.	
292		Mikor elementek , minden belefúlladt az étkezőeszközök csörgésébe, a beszélgetés morájába, az ételek meg a vastag dohányfüst párájába.	Kui nad olid läinud , mattus kõik sõõgiriistade kõlinasse, jutusuminasse, toiduurudesse ja paksu tubakasuitsu.	

293	<p>Már csak egy-egy arc vagy mozzanat összefüggéstelen töredéke jutott el hozzám, mintegy kiválva a köröttem levő ködből, kiváltképpen mostohaanyám mamájának reszketeg, sárga, csontos feje, ahogyan minden tényérről gondoskodik; aztán Lajos bácsi tiltón maga elé meredő két tenyere, amint nem kér a húsból, mivel az disznóból való, és tiltja a vallás; mostohaanyám nővérenek pufók orcái, mozgó állkapcsa és könnyező szeme; majd váratlanul Vili bácsi csupasz koponyája emelkedett rózsaszínűén a lámpa fénykörébe, s hallottam újabb, bizakodó fejtegetésének a foszlányait; továbbá emlékszem még Lajos bácsi ünnepélyes, néma csöndben fogadott szavaira, amikben Isten segítségét kérte abban a tárgyban, hogy „hamarosan ismét a családi asztalnál ülhessünk mindannyian, békében, szeretetben, egészségben”.</p>	<p>Juba jõudsid minuni ainult mõned üksteisest sõltumatud fragmendid nägudest ja liigutustest, otsekui minu ümber lasuvast udust läbi tungides, eriti võõrasema ema värisev kollane kondine pea iga taldriku eest hoolitsemas; siis onu Lajosi tõrjuvalt ettesirutatud pihud, kui ta ei tahtnud liha, sest see oli sealiha ja usk keelab seda süüa; siis võõrasema õe prullakad põsed, liikuv lõug ja vesitsevad silmad; siis tõusis ootamatult lambi valgusvihku onu Vili roosa paljas pealagi ja ma kuulsin järjest uute julgustavate repliikide katkeid; edasi mäletan veel onu Lajosi pidulikke, tumma vaikusega vastuvõetud sõnu, milles ta palus Jumala abi, et „saaksime varsti jälle kogu perega rahu, armastuses ja täie tervise juures lauda istuda”.</p>	ei tahtnud- originaalis olevik
-----	--	---	--------------------------------

294		Apámat alig-alig láttam , és mostohaanyámból is csak annyi jutott el hozzám, hogy igen sokat és figyelmesen törődtek velem, szinte többet, mint apámmal, meg hogy egyszer fájt a feje, s néhányan faggatták , nem óhajt-e tablettát vagy borogatást; de egyiket se kérte .	18	Isa nägin ma vaevu ja võõrasemastki jõudis minuni ainult niipalju, et temast hooliti väga ja tähelepanelikult, lausa rohkem kui isast, ja et kord valutas tal pea ja mitu inimest arutas , kas ta ei soovi äkki tabletti või klaasikest veini; aga ta ei palunud kumbagi.	
295	32	Szabálytalan időközönként viszont föl kellett figyelnem nagyanyámra, hogy mennyit volt útban, hogy minduntalan vissza kellett vezetni a kanapéjához, a sok panaszára meg a semmit se látó szemére, amit a vastag, könnyektől lepett, bepárasodott nagyítóüveg olyannak mutatott, mint két különös, verítéket kiválasztó rovar.		Korrapäratute ajavahemike tagant pidin aga jälgima vanaema - seda, kui palju ta oli püstijalu olnud , et talutada ta alatasa tagasi kanapee juurde, tema rohkeid kaebusi ja mitte midagi nägevaid silmi, mida paksud, pisaraist märjad udused luubid lasksid paista nagu kaht veidrat higistavat putukat.	
296		Aztán, egy bizonyos pillanatban mindenki fölkelt az asztaltól.		Siis, teatud hetkel, tõusid kõik lauas püsti .	
297		Akkor kezdődött el a végső búcsúzkodás.		Algas lõplik hüvastijätt.	
298		De nagyanyám és nagyapám külön, valamivel mostohaanyám családja előtt távozott .		Aga vanaema ja vanaisa läksid ära teistest eraldi, natuke enne võõrasema perekonda.	

299		S ennek az egész estének talán a legkülönösebb élménye maradt számomra nagyapámnak az egyetlen tette, amivel észrevétette magát: mikor az éles, kicsiny madárfejét egyetlen pillanatra, de egészen vadul, esztelen módon szinte, apám kabátjához tapasztotta , a mellén.		Ja kogu selle õhtu vahest kõige erilisemaks elamuseks jäi mulle vanaisa ainus tegu, millega ta tõmbas endale tähelepanu: ta tõstis hetkeks oma pisikese terava linnupea, kuid surus selle siis täiesti metsikul, arutul viisil vastu isa kuue rinnaesist.	
300		Egész, görcsbe húzott teste megvonaglott .		Kogu ta kühmuvajunud keha tõmbles .	
301		Utána gyorsan iparkodott kifelé, nagyanyámat a könyökénél vezetve.		Seejärel suundus ta küünarnukiga vanaema juhtides kiiresti väljapääsu poole.	
302		Mindenki utat nyitott nékik.		Kõik andsid talle teed.	
303		Azután többen engem is megöleltek , és szájak tapadós nyomát éreztem az arcomon.		Siis kallistasid paljud mindki ja ma tundsin näol nende suude puudutust.	
304		Végre hirtelen csönd lett, mivel mindnyájan elmentek .		Lõpuks saabus ootamatu vaikus, sest kõik olid ära läinud .	
305		S akkor még én is búcsút vettem apámtól.		Ja siis jätsin ka mina isaga hüvasti.	
306	33	A körülményekre se emlékszem pontosan; apám kimehetett a vendégekkel, mert egy darabig magam maradtam a vacsora roncsaival borított asztalnál, s csak arra riadtam föl , hogy apám visszatért .		Ma ei mäleta täpselt, kuidas see juhtus : isa võis olla külalistega välja läinud , sest mõneks ajaks jäin ma üksi õhtusöögi jääkidega laua äärde ning ärkasin mõtetest alles selle peale, et isa tuli tagasi .	
307		Egyedül volt .		Ta oli üksi.	
308		Tőlem kívánt elbúcsúzni.		Tahtis minuga hüvasti jätta.	

309	Holnap hajnalban erre már nem lesz idő- így mondta.	Homme varahommikul ei jäävat selleks enam aega, nagu ta ütles.	
310	Nagyjából ő is olyasmiket sorolt elő a felelősségemről meg a felnőtte válásomról, amiket Lajos bácsitól hallottam már egyszer ezen a délutánon, csak Isten nélkül, nem olyan szép szavakkal, és sokkal rövidebben.	Suuremalt jaolt ladus temagi minu ette neidsamu asju vastutusest ja täiskasvanuks saamisest, mida ma olin tol pärastlõunal korra juba onu Lajosilt kuulnud , ainult ilma Jumalata, mitte nii ilusate sõnadega ja palju lühemalt.	
311	Anyámat is megemlítette: úgy vélte , ő most talán megpróbál majd engem „magához csábítani hazulról”.	Ta mainis ka minu ema: arvas , et see vahest püüab mind praegu „kodust enda juurde meelitada”.	
312	Láttam , ez a gondolat igen aggasztotta.	Nägin , et see mõte tegi talle väga muret.	
313	Ők ketten ugyanis sokáig tusakodtak egymással a birtoklásom ügyében, míg végül a bíróság ítélete apámnak kedvezett: most aztán, s ezt érthetőnek is találtam, nem akart hatta elveszíteni a rám való jogát, csupán a hátrányos helyzete folytán.	Nad olid nimelt kaua teineteisega võidelnud minu omamise pärast, kuni kohus langetas lõpuks otsuse minu isa kasuks: nüüd aga - ja ma leidsin, et see on arusaadav - ei saanud ta kuidagi tahta kaotada õigust minu peale pelgalt temale ebasoodsate olude pärast.	
314	De nem a törvényre, hanem az én belátásomra hivatkozott, s a különbségre mostohaanyám közt, aki „meleg, családi otthont teremtett ” számomra, meg anyám közt, aki viszont „ elhagyott ” engem.	Aga ta ei apelleerinud seadusele, vaid minu arusaamisele ja erinevusele minu võõrasema ja ema vahel: esimene oli loonud mulle „sooja, hubase kodu”, teine aga oli mu „ maha jätnud ”.	

315		Figyelni kezdtem rá, mivel erről a részletről anyámtól másként értésültem : őszerinte meg apám volt a hibás .	19	Muutusin tähelepanelikuks, sest seda üksikasja olin emalt teisiti kuulnud : tema arust oli eksinud hoopis isa.	
316		Ezért is kényszerült másik férjet választani magának, egy bizonyos Dini (valójában Dénes) bácsit, aki különben épp a múlt héten ment el, szintén a munkatáborba.		Ka sellepärast oli ta sunnitud valima endale teise mehe, mingi onu Dini (õige nimega Dénes), kes muide just möödnud nädalal ära läks, samuti töölaagrisse.	oli (=olevat) ta olnud sunnitud??
317	34	De hát pontosabban valójában sohase sikerült megtudnom, s apám most is mindjárt újra visszakanyarodott mostohaanyámhoz, megemlítve: néki köszönhetem, hogy kikerültem az internátusból, és hogy az én helyem „itthon van, ömellelte”.		Aga midagi täpsemat pole mul tõesti iialgi õnnestunud teada saada ning isa pöördus ka praegu kohe tagasi võõrasema juurde, tähendades, et tänu temale sain ma internaadist välja ning et minu koht on „kodus, tema kõrval”.	kestev situatsioon
318		Soká beszélt még róla, s most már sejtettem , mostohaanyám miért nincs jelen a szavainál: biztosan feszélyezték volna.		Ta kõneles temast veel kaua ja nüüd sain ma juba aimu , miks tema sõnade hulgas puudus „võõrasema”: kindlasti oleks see mind ärritanud.	
319		Engem viszont fárasztani kezdték némileg.		Mind aga hakkasid need sõnad veidi väsitama.	
320		S már nem is tudom, mit ígértem meg apámnak, mikor ezt kívánta tőlem.		Ja ma ei teagi enam, mida ma isale tõotasin , kui ta seda minult soovis .	
321		A következő percben azonban egyszerre csak a karjai közt találtam magam, s a szorítása váratlanul és valahogy fölkészületlenül ért , a szavai után.		Hetk hiljem leidsin end äkki tema käte vahelt ja tema pigistus tabas mind pärast sõnu ootamatult ja kuidagi ettevalmistamatult.	

322		Nem tudom, ettől eredtek-e meg a könnyeim, vagy egyszerűen a kimerültségtől, vagy pedig tán, mert mostohaanyám legelső, reggeli figyelmeztetése óta készültem rá valahogyan, hogy ebben a bizonyos pillanatban föltétlenül el kell hogy eredjenek: de bármiért is, mégiscsak jó, hogy így történt, s úgy éreztem, apámnak is jólesett, hogy láthatta.		Ma ei tea, kas mul läksid pisarad lahti sellest või lihtsalt kurnatusest või vahest hoopis sellepärast, et ma olin võõrasema esimesest hommikusest meeldetuletusest saadik selleks teatavaks hetkeks valmistunud ; aga olgu kuis tahes, ikkagi on hea, et nii läks, ja ma tundsin, et isalegi meeldis, et ta sai seda näha.	
323		Akkor aztán lefeküdni küldött.		Siis aga saatis ta minu magama.	
324		Igen fáradt is voltam már.		Olingi juba väga väsinud.	enneminevik / adjektiveerunud partitsiip
325		De - gondoltam - mégis, legalább egy szép nap emlékével bocsáthattuk a munkatáborba szegényt.		Aga - mõtlesin - ometi olime tema, vaese, saatnud töölaagrisse mälestusega ühest ilusast päevast.	
326	35	Már két hónapja, hogy apámat elbúcsúztattuk.	20	Meie hüvastijätust isaga on möödas juba kaks kuud.	Originaalis minevik -> eesti keeles olevik+minevikule viitav adverb. Veel võimalik: hüvastijätust isaga on möödunud juba kaks kuud.
327		De a gimnáziumban már rég, még a tavasszal kiadták a vakációt.		Kuid gümnaasiumis kuulutati vaheaeg ammu välja, juba kevadel.	oli vaheaeg ammu välja kuulutatud; mõtteliselt seotud järgneva lausega ->enneminevik parem
328		Arra hivatkoztak: háború van.		Põhjenduseks toodi sõda.	

329		A repülőgépek is gyakran jönnek bombázni a várost, s a zsidókról is hoztak azóta újabb törvényeket.	Lennukid on sageli käinud linna pommitamas ja isegi juutide kohta on vahepeal uusi seadusi kehtestatud .	on käinud - originaalis olevik / oli vahepeal uusi seadusi kehtestatud
330		Két hét óta magam is dolgozni tartozom .	Kaks nädalat olen minagi töökohuslane.	Kaks nädalat olen minagi töökohuslane olnud
331		Hivatalos papiroson értesítettek : „állandó munkahelyre nyert beosztást”.	Ametliku paberiga anti teada „alalisele töökohale paigutamisest”.	
332		A címzés „Köves György kisegítő előképzős ifjúnak” szólított , s így mindjárt láttam , a leventék keze van az ügyben.	Aadressiks oli „abi-tööliseõpilasele György Kövesile” ja nii nägin kohe, et siin on mängus <i>levente</i> 'te käsi.	
333		De meg hallottam is, hogy mostanában gyárakban vagy effajta helyeken juttatják foglalatossághoz, aki a koránál fogva még nem lehet egész értékű munkaszolgálatos, mint ahogy én se.	Aga ma olin kuulnud , et praegusel ajal rakendatakse tehastes või muudes sellistes kohtades tööle minusuguseid, kes vanuse tõttu täisväärtuslikku tööteenistusse ei kõlba.	
334		Így azután még egy fajta kiváltságra is szert tettem voltaképpen, minthogy sárga csillaggal egyébként tilos a városi határokon kí-vülre menni.	Nii langes mulle tegelikult osaks omamoodi privileeg, sest muidu oli kollase tähega keelatud linna piiridest välja minna.	passiivi enneminevik
335	36	En azonban szabályszerű igazolványt kaptam kézhez, a hadiüzem parancsnokának a pecsétjével is ellátva, s ez intézkedik: „átléphetem a csepeli vámhatárt”.	Mina aga sain pihku tõendi nagu kord ja kohus, sõjatehase ülemuse pitsere peal, mis lubab mul „ületada Csepeli tollipiiri”.	

336		Az olajtelep ugyanis bombatámadásnak esett áldozatul, s a repülőgépek kártevését kell iparkodnunk helyrehozni.		Naftatehas oli nimelt langenud pommirünnaku ohvriks ja meie peame püüdma parandada lennukite tekitatud kahju.	
337		De mostohaanyám legfőképp az igazolványának örült.	21	Aga võõrasemale tegi kõige suuremat rõõmu tõend.	
338		Addig ugyanis, valahányszor csak valami útra keltem, mindig igen aggodalmaskodott, miképpen igazolnám magam, ha netán úgy hozná a szükség.		Varem, iga kord, kui ma olin hakanud kuhugi minema, oli ta ju ikka kõvasti muretsenud, kuidas ma oma isikut tõendan, kui seda peaks vaja minema.	
339		Csak mostohaanyám nővére sopánkodott kissé, merthogy ilyen módon testi munkát kell végezni, s már-már könnybe lábadó szemmel kérdezte: ezért jártam-e gimnáziumba?		Ainult võõrasema õde kaebles natuke, et ma pean niimoodi füüsilist tööd tegema, ja küsis peaaegu pisarsilmi, kas ma selle jaoks olen gümnaasiumis käinud.	
340	37	Mondtam neki, szerintem ez csak egészséges.		Ütlesin talle, et minu arust on see ainult tervislik.	
341		Vili bácsi is mindjárt nekem adott igazat, s Lajos bácsi is intette: el kell fogadnunk Isten rólunk való rendelését; erre aztán elhallgatott.		Onu Vili tunnistas kohe, et mul on õigus, ja isegi onu Lajos noogutas: meil tuleb vastu võtta kõik, mida Jumal meile saadab; siis jäi ta vait.	

342	<p>Akkor még Lajos bácsi félrehívott, s pár komolyabb szót is váltott velem: a többi közt intett, ne feledjem, hogy a munkahelyen nem csupán magamat, hanem a „zsidók egész közösségét” is képviselem, s hogy így miattuk is vigyáznom kell a magaviseletemre, mivel ebből most már órájuk, mindőjükre nézve vonnak le ítéletet.</p>	<p>Pärast kutsus onu Lajos mind veel korraks kõrvale ja vahetas minuga paar tõsisemat sõna: muuhulgas tuletas ta mulle meelde, et ma ei unustaks, et ma ei esinda töökohal mitte ainult iseennast, vaid „tervet juudi kogukonda”, ja nii pean ma ka nende pärast oma käitumist kontrollima, sest sellest tehakse praegu järeldusi juba nende, kõigi juutide kohta.</p>	
343	<p>De hát beláttam, persze igaza lehet.</p>	<p>Aga ma tunnistasin, et tal võib muidugi õigus olla.</p>	
344	<p>Lajos bácsi is azon a nézeten van: isten idáig apámmal volt, s figyelmeztetett a mindennapos imádságra, hogy továbbra is gondot viseljen rá, mivel mindnyájunk fölött Ő rendelkezik a hatalmával.</p>	<p>Onu Lajos jagab seda seisukohta - Jumal on seni olnud isaga - ja tuletab meelde, et iga päev tuleb palvetada, et ta edaspidigi isa eest hoolt kannaks, sest võim meie kõigi üle kuulub Temale.</p>	kestev situatsioon
345	<p>Vili bácsi meg arról biztosított: most már amúgy is csak „egy rövid, átmeneti időszakot” kell még valahogyan kihúznunk, mert - amint kifejtette - a szövetséges hatalmak partraszállása a németeknek most már „végérvényesen megpecsételte a sorsát”.</p>	<p>Onu Vili kinnitas aga, et nüüd tuleb meil kuidagimoodi vastu pidada veel ainult „lühike üleminekuperiood”, sest - nagu ta väitis - liitlasvägede maabumine on juba praegu sakslaste „saatuse lõplikult otsustanud”.</p>	

346	38	Mostohaanyámmal is minden nézetkülönbség nélkül tudtam kijönni ez idáig.		Ka võõrasemaga olen seni suutnud läbi saada ilma igasuguste lahkarvamusteta.	kestev situatsioon
347		O meg, épp ellenkezőleg, lustálkodni kénvtelen: intézkedtek ugyanis, be kell zárni az üzletet, mivelhogy nem üzhet kereskedést, akinek nem tiszta a vére.		Tema aga, mulle risti vastupidiselt, on sunnitud elama jõude: nimelt oli tulnud korraldus äri kinni panna, sest see, kelle veri pole puhas, ei tohi kaubandusega tegelda.	
348		De hát, úgy látszik, apámnak szerencsésen vált be a kártyája, amit Sütő úrra tett , s így aztán ő minden héten hűségesen elhozza, ami mostohaanyámat illeti a nála levő telepünk hasznából, úgy, amint még apámnak megfogadta .		Aga näib nii, et kaart, mille isa oli asetanud härra Sütöle, on muutunud õnnetoovaks, ja nii toob ta iga nädal ustavalt meie kätte kõik, mis meie krundist saadavast kasust meile kuulub, nagu ta oli kord isale lubanud .	selles lauses nii enne- kui ka täisminevik
349		Legutóbb is pontos volt , és takaros összeget számlált az asztalunkra, úgy láttam .		Ka viimati oli ta täpne ja ladus meile lauale kenakese summa, nagu ma nägin .	
350		Mostohaanyámnak kezet csókolt , s hozzám is volt pár barátságos szava.		Ta suudles võõrasema kätt ja minulegi jagus tal paar sõbralikku sõna.	
351		A „főnök úr” hogylétéről is részletesen tudakozódott , mint rendszeren.	22	Ta päris üksikasjaliselt ka „härra ülemuse” käekäigu kohta nagu ikka.	
352		Már éppen búcsúzkodni készült , amikor még az eszébe jutott valami.		Hakates juba hüvasti jätma, tuli tal veel midagi meelde .	hakates - des-vorm
353		Egy csomagot vett ki az irattáskájából.		Ta võttis portfelist paki, nagu kergelt pingul.	eesti keeles üks lause
354		Kicsikét feszélyezett volt az arca.			

355		Remélem, nagyságos asszonyom - így szólt - , jól jön a háznál.		„Loodan, et armulisele prouale,” ütles ta, „kulub see majapidamises marjaks.”	
356		A csomagban zsír, cukor és más efféle volt .		Pakis oli rasva, suhkrut ja muud sellist.	
357		Gyanítom, a feketepiacról hozhatta, talán mert bizonyára ő is olvashatta az intézkedést, hogy zsidó személyeknek ezentúl kisebb adagokkal kell beérniük az élelemellátás területén.		Mul on kahtlus, et ta võis selle tuua mustalt turult, sest kindlasti oli ka tema võinud lugeda määrust, millega juudi rahvusest isikutele oli kehtestatud toiduainetega varustamisel senisest väiksemad normid.	oli kehtestatud - originaalis olevik
358		Mostohaanyám először szabadkozni próbált , de hát Sütő úr igen erósködött vele, s ő végül is nem kifogásolhatta a figyelmességet, természetesen.		Võõrasema püüdis algul vastu puigelda, kuid härra Sütő oli väga pealekäiv ja lõppeks polnud võõrasemal midagi tema tähelepanelikkuse vastu, muidugi mõista.	
359	39	Mikor magunk maradtunk , engem is megkérdezett, énszerintem is helyesen cselekedett-e vajon, hogy elfogadta.		Kui jäime kahekesi, küsis ta minultki, kas ta käitus minu meelest õigesti, kui paki vastu võttis .	Kui jäime kahekesi...- >Kui olime kahekesi jäänud.../ Kahekesi jäänud...; ...küsis ta minultki, kas ta käitus õigesti, kui paki vastu võttis. ->...käitus õigesti, kui paki vastu oli võtnud/ ..kas ta oli õigesti käitunud, kui paki vastu võttis/ ..kas ta käitus pakki vastu võttes õigesti/ ...kas ta oli pakki vastu võttes õigesti käitunud

360	<p>Úgy találtam, helyesen, mert hiszen nem bánthatta meg Sütő urat azzal, hogy nem fogadja el: utóvégre is, csak jót akart.</p>	<p>Leidsin, et õigesti, sest ta ei saanud ju hõrra Sütõõ paki tagasilõkkamisega solvata: lõppude lõpuks tahtis see ju ainult head.</p>	
361	<p>Neki is ugyanez volt a véleménye, s azt is mondta, úgy hiszi, apám is helyeselné az eljárását.</p>	<p>Võõrasema oli samal arvamisel ja õtles koguni uskuvat, et isagi oleks tema kaitumise heaks kiitnud.</p>	
362	<p>Kõõlõnben is, ezt õõ jobban szokta tudni nálam.</p>	<p>Pealegi teadis ta seda kindlasti minust paremini.</p>	
363	<p>Amint ugyanis apám elõõre megjõvendõlte, tényleg, sehogy se képes belõtõrõdni, hogy mostohaanyám mellett a helyem.</p>	<p>Nimelt, nagu isa oli ennustanud, ei suuda ta tõõesti leppida sellega, et minu koht on võõrasema kõõrval.</p>	
364	<p>De hát én úgy tudom, apámnak juttatott a bíróság, s ilyenformán bizony az õõ döntése az érvényes.</p>	<p>Kuid mina ju tean, et kohus mõõstis mind isale, ja seega kehtib muidugi selle otsus.</p>	<p>oli mõõstnud, on mõõstnud</p>
365	<p>Viszont anyám most vasárnap is arról faggatott, én hogyan akarnék élni - mert õõszerinte meg egyedül csakis az én akaratom a fontos, meg az, hogy szeretem-e õõt.</p>	<p>Aga ema põõris ka nõõud pühapäeval, kuidas mina ise tahaksin elada - sest tema meelest on tõõhtis ainult minu tahe ja see, kas ma armastan teda.</p>	
366	<p>Mondtam neki: hogyan szeretném!</p>	<p>Õõtlesin talle: „Miks ma ei peaks armastama!”</p>	
367	<p>De anyám elmagyarázta, szeretni annyit tesz, hogy „ragaszkodunk valakihez”, mårpedig õõ úgy látja, mostohaanyámhoz ragaszkodom.</p>	<p>Aga ema seletas, et armastamine tõõhendab „kellesegi kiindumist” ja tema nõõeb, et ma olen kiindunud võõõrasemasse.</p>	<p>tõõisminevik / adjektiveerunud partitsiip, originaalis olevik, kestev situatsioon</p>

368	40	Próbáltam vele megértetni, tévesen látja, hisz elvégre nem én ragaszkodom hozzá, hanem, mint ő is tudja, apám döntött rólam így.		Püüdsin talle selgeks teha, et ta eksib, sest mitte mina pole temasse kiindunud, vaid - nagu ta isegi teab - isa on minu suhtes nõnda otsustanud .	
369		De ő erre azt felelte , hogy itt rólam, az én életemről van szó, erről pedig magamnak kell döntenem, továbbá, hogy a szeretetet „nem a szavak, hanem a tettek bizonyítják”.		Aga tema vastas seepeale, et siin on küsimus minus endas, minu enda elus, ja siin pean ma ise otsustama, ja et armastust „ei tõenda sõnad, vaid teod”.	
370		Meglehetõsen gondterhelten jöttem el tõle: természetesen nem engedhetem, hogy még valóban azt tartsa rólam, nem szeretem - hanem hát másrésztől viszont azt se tekinhettem egész komolynak, amit az én akaratom fontosságáról mondott , meg arról, hogy a magam dolgában kellene döntenem.		Lahkusin tema juurest hästi murelikult: muidugi ei saa ma lubada, et ta tõesti arvaks, nagu ma teda ei armastaks - aga teisest küljest ei saa ma ka seda päris tõsiselt võtta, mida ta oli rääkinud minu tahte tähtsusest ja sellest, et ma pean oma asja ise otsustama.	
371		De azért mégiscsak kényelmetlen érzéssel szálltam villamosra, mert persze, hogy anyámhoz ragaszkodom, s természetesen bántott, hogy ma sem tehettem érte semmit.	23	Ometi läksin trammi peale ebameeldiva tundega, sest muidugi olin ma emasse kiindunud ja loomulikult kurvastas mind, et ma pole täna tema heaks midagi teha saanud .	Vastavalt kontekstile ei saa olin kiindunud viidata enneminevikule, kuna poiss on endiselt emasse kiindunud. Pigem selgelt adjektiveerunud partitsiip. Pole saanud -> parem polnud saanud
372		Lehet, ez a rossz érzésem volt tán az oka, hogy nem nagyon siettem elbúcsúzni anyámtól.		Võib-olla see paha tunne oligi põhjus, miks ma ei kiirustanud emaga hüvasti jätma.	

373		Még ő <u>erősködött:</u> késő lesz - tekintve, hogy sárga csillaggal este csak nyolc óráig szabad mutatkozni az utcán.		Ka tema <u>takistas</u> mind: kell olevat palju, arvestades, et kollase tähega tohib end tänaval näidata ainult kaheksani.	
374		<u>Elmagyaráztam</u> azonban néki, hogy most már, az igazolvány birtokában, nem szükséges minden egyes szabályt oly rettentő szigorúan vennem.		<u>Tegin</u> talle aga <u>selgeks,</u> et nüüd, kus tõend taskus, ei ole mul vaja viimast kui üht korraldust enam surmtõsiselt võtta.	
375	41	A villamoson mindamellert mégis a leghátulsó pótkocsi leghátulsó tornácára kapaszkodtam, rendesen, az <u>idevágó előírás szerint.</u>		Trammis ronisin siiski viimase vaguni tagumisele lahtisele rõdule, nagu <u>oli ette kirjutatud.</u>	enneminevik
376		Körülbelül nyolcra járt, amikor hazaértem, s habár még világos volt a nyári este, némelyik ablakra máris <u>kezdtek</u> rácsukni a fekete meg kék színű táblákat.		Kell oli kaheksa ringis, kui koju jõudsin, ja kuigi suveõhtu oli veel valge, <u>oli</u> juba siin-seal akende ees <u>hakatud</u> sulgema musti ja siniseid luuke.	
377		Mostohaanyám is <u>türelmetlenkedett</u> már, de ő is inkább csak szokásból, hisz elvégre nálam az igazolvány.		Võõrasemagi <u>ootas</u> juba <u>kannatamatult,</u> aga tema <u>tegi</u> seda rohkem harjumusest, sest lõppeks <u>oli</u> mul ju tõend kaasas.	
378		Az estét, mint rendesen, Fleischmannéknál <u>töltöttük.</u>		Õhtu <u>veetsime,</u> nagu ikka, Fleischmannide pool.	

379		A két öreg jól van, továbbra is sokat vitatkoznak, de azt ők is egyformán helyeselték , hogy dolgozni menjek, ők is az igazolvány miatt, természetesen.	Mõlemad vanamehed tunnevad end hästi, vaidlevad ikka veel kõvasti, aga selle olid nad üksmeelselt heaks kiitnud , et ma tööle läksin, ehkki muidugi olid ka nemad teinud seda tõendi pärast.	
380		Kissé még össze is különböztek , buzgalmukban.	Natuke läksid nende arvamused ähmispäi lahku ka.	
381		Mostohaanyámmal ugyanis nem vagyunk járatosak Csepel irányában, s első alkalommal így tőlük kértünk útbaigazítást.	Nimelt ei tunne me võõrasemaga kuigi hästi Csepeli kanti ja esimene kord lasime siis nendel teed juhatada.	
382		Az öreg Fleischmann a helyiérdekű villamost indítványozta, Steiner bácsi azonban az autóbusz mellett volt, mert ennek, mondta, közvetlen az olajtelepnél a megállója, míg ellenben a villamostól még gyalogolni kell - s mint azóta bebizonyosodott , ez így is van.	Vana Fleischmann kiitis elektrirongi, onu Steiner aga pooldas autobussi, sest sellel, nagu ta ütles, olevat peatus otse naftatehase juures, samas kui rongi pealt tuleb veel jala edasi minna-ja, nagu vahepeal oli selgunud , nii see ongi.	
383		De akkor még nem tudhattuk , s Fleischmann bácsi igen bosszankodott : - Mindig magának kell hogy igaza legyen - zsémbeskedett .	Aga tollal ei võinud me seda veel teada ja onu Fleischmann sai väga pahaseks . „Ikka peab temal õigus olema,” nurises ta.	
384	42	Végül is a két kövér feleségnek kellett közbeavatkoznia.	Lõpuks pidid mõlema paksud abikaasad vahele segama.	
385		Annamáriával sokat neveltünk rajtuk.	Naersime Annamáriaga kõvasti nende üle.	

386	Õvele különben némiképp sajátságos helyzetbe kerültem.		Temaga sattusin ma muide mõnes mõttes omapärasesse olukorda.	
387	A tegnapelőtt, péntek éjszakai légiriadó alkalmával történt az esemény, a légoltalmi óvóhelyen, pontosabban az onnan nyíló egyik elhagyatott, félhomályos pincejázatban.		See juhtus üleieile, reedeõise õhuhäire ajal pommivarjendis, täpsemalt ühes sealt algavas hāmaras kõrvalises keldrikāigus.	
388	Eredetileg csupán annyit akartam neki megmutatni, hogy innen érdekesebb követni, ami odakinn történik.		Alguses tahtsin talle näidata ainult seda, et siit on huvitavam jälgida, mis väljas toimub.	
389	De amikor úgy egy perc múlva csakugyan, közelebbről is meghallottunk egy bombát, akkor meg egész testében reszketni kezdt.		Aga kui me umbes minuti pärast kuulsime , kuidas lähedale langes pomm, hakkas ta kogu kehast värisema.	
390	Jól éreztem , mivel énbelém kapaszkodott rémületében: karja a nyakam körül volt, az arca a vállamba fúrva.		Mul oli hea tunne , sest ta otsis ahastuses minult tuge: käed minu kaela ümber ja nägu vastu mu õlga surutud.	
391	Aztán már csak arra emlékszem, hogy a száját keresgéltem.		Edasisest mäletan vaid seda, et otsisin tema suud.	
392	Langyos, nedves, némileg tapadós érintés elmosódott élménye maradt meg bennem.		Sellest jäi mulle jaheda, niiske, veidi tahmase puudutuse elamus.	
393	No meg egyfajta derűs csodálkozás, mert hát mégiscsak ez volt az első csókom egy leánnyal, s amellet épp akkor nem is számítottam rá.	24	Kuid ka otsekui helge imestus, sest see oli ju minu esimene suudlus tüdrukuga, mida ma polnud osanud uneski näha.	

394		Tegnap, a lépcsőházban azután kiderült, hogy ő is igen meglepődött.	Eile trepikojas selgus, et temagi oli väga üllatunud.	enneminevik
395		A bomba volt az oka az egésznek - így vélte.	„Selles kõiges oli süüdi pomm,” arvas ta.	
396		Lényegében igaza is volt.	Põhimõtteliselt oli tal õigus.	
397		Majd azután ismét megcsókoltuk egymást, és akkor tanultam meg tőle, miképpen tehetjük maradandóbb emlékezetűvé az élményt, annak révén, hogy a nyelvünket is hozzájuttatjuk ilyenkor egy bizonyos szerephez.	Siis suudlesime veel ja ma õppisin temalt, kuidas seda elamust meeldejäavamaks muuta, nimelt sellega, et ka keelele tuli anda teatud roll.	
398	43	Ma este is voltam vele a másik szobában, hogy megnézzük Fleischmannék díszhalait: a halakat ugyanis valóban, máskor is gyakran meg szoktuk tekinteni.	Ka täna õhtul olin ma temaga teises toas, et vaadata Fleischman- nide akvaariumikal: kalu oli meil tõesti kombeks ka muidu sageli silmitseda.	
399		Most persze nem egész csupán ezért mentünk.	Nüüd ei olnud me sinna läinud muidugi mitte ainult sellepärast.	
400		A nyelvünket is alkalmaztuk.	Kasutasime ka keelt.	
401		De hamar visszatértünk , mert Annamária félt : a bácsijáék még megneszelhetnek valamit.	Aga varsti tulime tagasi, sest Annamária kartis , et onu omad võivad veel haisu ninna saada.	

402	<p>Később, beszélgetés alatt, egy és más érdekességet is megtudtam tőle rám vonatkozó gondolataiból: elmondta, nem képzelte volna, hogy „egyszer még mást is jelenthetek” neki, mint pusztán csak „jó barátot”.</p>	<p>Hiljem, vestluse käigus, sain talt tema minu kohta käivatest mõtetest teada veel üht ja teist huvitavat: ta ütles, et ta poleks ette kujutanud, et ma tähendan talle „kord veel midagi muud” kui ainult „head sõpra”.</p>
403	<p>Amikor megismert, eleinte csak amolyan kamasznak látott.</p>	<p>Kui ta minuga tutvus, pidas ta mind algul niisama poisinolgiks.</p>
404	<p>Később, elárulta, jobban is megfigyelt, és bizonyos megértés is ébredt benne énrántam, talán - így gondolja - a szüléinkkel való hasonló osztályrészünk folytán, s egyik-másik megjegyzéséből arra is következtetett, hogy némely dologban egyforma a gondolkodásunk; de hát ennél akkor még semmivel sem sejtett többet.</p>	<p>Hiljem, reetis ta, jälgis ta mind juba terasemalt ja temas ärkas minu suhtes mingi mõistmine, vahest - nii ta mõtleb - tänu samasele klassikuuluvusele minu vanematega, ja minu ühest või teisest tähelepanekust järeldas ta sedagi, et me mõtleme mõnestki asjast ühtemoodi; aga midagi enamat ei osanud ta siis veel aimata.</p>
405	<p>Eltúnódott kissé, mennyire furcsa ez, s azt is mondta: - Úgy látszik, így kellett történnie.</p>	<p>Ta jäi nagu mõtlemata, et kui imelik see on, ja ütles isegi: „Paistab, et nii pidigi minema.”</p>
406	<p>Különös, már-már szigorú kifejezése volt az arcának, s nem is vitattam a nézetét, habár inkább értettem egyet azzal, amit tegnap mondott, hogy a bomba volt az oka.</p>	<p>Tema näol oli kummaline, peaaegu range ilme, ja ma ei vaielnudki talle vastu, pigem olin nõus sellega, mis ta oli mulle eile öelnud, et süüdi oli olnud pomm.</p>

407	44	De persze semmit se tudhatok , s úgy láttam , öneki így jobban tetszett .	Aga muidugi ei võinud ma midagi teada ja nägin , et nii meeldis talle rohkem.	
408		Aztán hamar elbúcsúztunk , hisz holnap dolgozni kell mennem, s ahogy a lánnyal kezet fogtam , a körmével éles kis fájdalmat okozott a tenyeremben.	Siis jätsime varakult jumalaga , sest ma pidin hommikul tööle minema, ja kui ma neiu kätt surusin , tegi ta küünega minu peopesale hetkeks teravalt haiget.	pidin->originaalis olevik
409		Megértettem , a titkunkra célt , s mintha azt mondta volna az arca: „minden rendben”.	Sain aru , et ta vihjas meie saladusele, otsekui öeldes oma ilmega, et „kõik on korras”.	öeldes -> des-vorm
410		Hanem másnap meglehetősen különösen viselkedett .	Järgmisel päeval käitus ta aga hästi imelikult.	
411		Délután ugyanis, miután hazajöttem a munkából, s előbb megmosdottam , inget meg cipőt váltottam és nedves fésűvel a hajam is rendbe hoztam , a nővéreknél jártunk - mert Annamária időközben már elvégezte a náluk való bemutatásom, még a régebbi terve szerint.	Nimelt pärastlõunal, kui olin töölt koju jõudnud , pesnud , särgi ja kingad vahetanud ja juuksedki märja kammiga üle käinud , läksime õdede poole - sest Annamária oli mind vahepeal oma varasema plaani järgi nendele esitlenud .	
412		A mamájuk is szívélyesen fogadott .	Ka nende ema võttis meid meelsasti vastu.	
413		Többnyire kártyázni szoktunk , de hát a nagyobbik nővérnek ma nem volt hozzá kedve.	Tavaliselt oli meil kombeks kaarte mängida, aga täna ei olnud suuremal õel selleks tuju.	

414		Egy gondjáról kívánt előbb beszélni velünk, egy kérdésről, amely mostanában igen foglalkoztatja: a sárga csillagja okoz tudniillik egy bizonyos fejtörést néki.	25	Ta soovis enne rääkida meiega ühest murest, küsimusest, mis teda praegu väga vaevab: nimelt tekitab talle teatud peamurdmist tema kollane täht.	
415	45	Tulajdonképpen „az emberek tekintete” ébresztette rá a változásra - mert úgy találja, hogy az emberek megváltoztak az irányában, és azt látja a tekintetükben, hogy „gyűlölik” őt.		Õigupoolest teeb talle muret „inimeste pilk”, sest ta leiab, et inimesed on tema suhtes muutunud , ja näeb nende pilgust, et nad „vihkavad” teda.	
416		Ma délelõtt is így vette észre , mialatt a mamája megbízásából bevásárolni járt .		Ta märkas seda ka täna hommikupoolikul, kui käis ema palvel sisseoste tegemas.	Ta oli seda märganud..., kui käis..
417		De hát én úgy hiszem, némileg túlzó módon látta .		Aga mina arvan, et ta nägi seda natuke liialdatult.	
418		Így például a munkahelyen is akadnak a kőművesmesterek közt, akikről mindenki tudja, hogy nem állhatják a zsidókat: velünk, fiúkkal azonban mégis egész megbarátkoztak .		Nii näiteks on ka töö juures müürseppmeistreid, kelle kohta kõik teavad, et nad ei kannata juute: meie, poistega, on nad aga päris sõbraks saanud .	kestev situatsioon

419	Aztán meg a péknek a példája is az eszembe jutott , s megkíséreltem elmagyarázni a lánynak, nem őt gyűlölik valójában, vagyis hát nem őt magát, a személye szerint - hisz végeredményben nem is ismerhetik -, hanem inkább csak az eszmét, hogy „zsidó”.		Siis tuli mulle meelde ka pagari näide ja ma püüdsin tüdrukule selgeks teha, et tegelikult ei vihata teda, see tähendab, mitte isiklikult teda ennast - sest lõppeks ei pruugita teda tundagi -, vaid pigem ainult ideed, et ta on „juut”.	
420	Akkor meg kijelentette, ő is ugyanezen gondolkozott az előbb, merthogy alapjában nem is pontosan tudja, mi az.		Siis teatas ta, et on varem ka ise sama asja üle mõtelnud , sest tegelikult ei tea ta isegi täpselt, mis see on.	
421	Annamária ugyan mondta neki, hogy hiszen ezt mindenki tudja: egy vallás.	23	Annamária ütles talle, et seda teab ju igaüks - usk.	
422	De őt nem ez, hanem az „értelme” érdekelte .		Aga teda ei huvitanud mitte see, vaid selle „mõte”.	
423	El-végre az embernek tudnia kell, miért gyűlölik - vélte .		„Lõppude lõpuks pead sa teadma, miks sind vihatakse,” arvas ta.	
424	Megvallotta , eleinte semmit se értett az egészből, és roppant fájt látnia, hogy megvetik, „pusztán csak azért, mert zsidó”; akkor érezte először, hogy - mint mondta - valami elválasztja az emberektől, s hogy ő máshová tartozik, mint emezek.		Ta tunnistas , et algul ei saanud ta sellest kõigest midagi aru ja tal oli kohutavalt valus näha, kui teda põlatakse „lihtsalt sellepärast, et ta on juut”: siis tundis ta esimest korda, et - nagu ta ütles - miski lahutab teda kaasinimestest ja ta kuulub mujale kui nemad.	

425	46	Azután gondolkodni kezde t, könyvekben meg beszélgetésekben is megpróbált utánajárni a tárgynak, és így ismerte föl : éppen ezt gyűlölik benne.		Siis hakkas ta mõtlema, püüdis asjale pihta saada raamatutest ja vestlustest ja jõudis järeldusele, et just seda temas vihataksegi.	
426		Azt is említette , mily sajtáságos dolog ennek a „különbözőségnek a tudatában” élnie, s hogy hol egyfajta büszkeséget, hol meg inkább valami szégyenfélét érez miatta.		Ta mainis sedagi, kui iselaadne on elada selles „erinevuse teadmises” ja et kord tunneb ta selle üle mingit uhkust, kord jälle pigem midagi häbilaadset.	
427		Szerette volna megtudni: mi hogyan állunk a magunk különbözőségével, s kérdezte , mi vajon büszkék vagyunk rá, vagy hogy inkább szégyelljük-e.		Ta oleks tahtnud teada saada, kuidas meie oma erinevusse suhtume, ja küsis , kas me oleme selle üle uhked või pigem häbeneme.	
428		A húga meg Annamária nem nagyon tudták .		Noorem õde ja Annamária eriti ei teadnud .	
429		Magam se igen láttam még idáig okot ezekre az érzésekre.		Minagi ei olnud seni näinud põhjust niisugusteks tunneteks.	
430		Ezt meg is jegyeztem neki.		Nii ma talle ütlesingi .	
431		De ő makacszkodott : „magunkban hordjuk” a különbséget.		Aga tema jäi oma arvamuse juurde: seda erinevust me „kanname enda sees”.	
432		Soká vitattuk ezt, nem tudom, miért, hisz, az igazat megvallva, nem nagyon láttam a kérdés fontosságát.		Vaidlesime selle üle kaua, ma ei tea, miks, sest tõele au andes ei tundunud see probleem mulle kuigi tähtis.	

433	47	De volt valami a gondolatmenetében, amit valahogyan bosszantónak éreztem : szerintem mindez sokkal egyszerűbb.	26	Aga selles mõttekäigus oli midagi, mis tundus mulle kuidagi pahandavana: minu meelest on kõik palju lihtsam.	
434		Egyszer-másszor mintha Annamária is meg kívánt volna szólni, de aztán egyszer se nyílt módja, mivelhogy mi ketten már nem nagyon figyeltünk rá.		Kord või paar oleks nagu Annamáriagi soovinud sõna võtta, aga pärast ei avanenud tal selleks võimalust, sest meie kahekesi ei pööranud talle eriti tähelepanu.	
435		Végül is egy példát hoztam fel neki.		Lõpuks tõin ma talle ühe näite.	
436		Némelykor, puszta időtöltésből, már elgondoltam a dolgot, így jutott az eszembe.		Vahel, lihtsalt ajaviiteks, olin selle asja juba läbi mõtelnud , nii tuli see mulle meelde.	
437		De meg egy könyvet, amolyan regényt is olvastam nemrég: egy koldus meg egy királyfi, kik ettől a különbségtől eltekintve, arcra és alakra feltűnő mód, egész az összetévesztésig hasonlítottak, puszta kíváncsiságból elcserélték egymással a sorsukat, míg végül a koldusból igazi királyfi, a királyfiból meg igazi koldus nem lett.		Nimelt olin hiljuti lugenud raamatut, mingit romaani kerjusest ja printsist, kes sellele erinevusele vaatamata olid näo ja keha poolest äravahetamiseni sarnased. Nad vahetasid lihtsalt uudishimust saatused ära, kuni lõpuks sai kerjusest päris prints ja printsist päris kerjus.	eesti keeles kaks lauset
438		Mondtam a lánynak, próbálja magáról is elképzelni a dolgot.		Ütlesin tüdrukule, et proovigu seda kujutleda enda peal.	

439	<p>Mondjuk egész kicsiny gyermekkorában történt vele az eset, mikor az ember még se beszélni, se emlékezni nem tud, s mindegy, hogyan, de hát - tegyük fel - valamiképp elcserélték vagy elcserélődött egy más család gyermekével, egy oly családdal, melynek faji tekintetben kifogástalanok az iratai: nos, ebben az elképzelt esetben akkor most az a másik leány érezné a különbséget, s viselné persze a sárga csillagot is, míg ő viszont, a róla való adatok révén, éppolyannak látná magát - és persze mások is ilyenek látnák -, mint a többi ember, rá se gondolna és mit se tudna az egész különbségről.</p>	<p>Ütleme, et see juhtus sinuga siis, kui sa olid päris väike laps, kes ei oska veel kõnelda ega mäletada, ja ükskõik mismoodi, aga - oletame - kuidagi vahetati sind meelega või kogemata ära lapsega teisest perekonnast, sellisest perekonnast, kelle paberid on rassi koha pealt puhtad: noh, sellel kujutletud juhul siis üks tüdruk tunneks erinevust ja kannaks muidugi ka kollast tähte, samas kui teine peaks ennast tänu tema kohta teadaolevatele andmetele täpselt samasuguseks - ja muidugi peaksid teda selleks ka teised - nagu kõik muud inimesed, ta ei mõtleks ega teakski kogu erinevusest mitte midagi.</p>	
440	48 <p>Úgy láttnam, meglehetősen hatott rá a dolog.</p>	<p>Nägin, et see asi läks talle sügavalt hinge.</p>	
441	<p>Először csak elhallgatott, s lassacskán, de oly puhasággal, hogy már-már szinte érzékeltem, kettévált az ajka, mintha mondani akarna valamit.</p>	<p>Algul ta lihtsalt vaikis, siis hakkasid ta huuled aegamööda, sellise pehmusega, et ma peaaegu tundsin neid, avanema, otsekui tahaks ta midagi ütelda.</p>	
442	<p>De aztán mégse ez, hanem valami más, sokkal különösebb dolog történt: sírva fakadt.</p>	<p>Aga ometi juhtus mitte see, vaid midagi hoopis kummalisemat: ta puhkes nutma.</p>	

443	Arcát a könyökének belső hajlatába temette , ami az asztalon volt, a válla meg egyre, apró rángásokkal vonaglott .	Ta peitis näo lauale toetatud küünarnuki õndlasse, õlad ikka veel kerge värinaga tõmblemas .	vonaglott - tõmblemas, mas - vorm
444	Roppant meglepõdtem , mert hát nem ez volt a céloom, amellet a látvány maga is valahogy összekavart.	Olin väga üllatunud , sest mitte see ei olnud minu eesmärk, samas kui vaatepilt ise ajas mind kuidagi ähmi täis.	enneminevik / adjektiveerunud partitsiip
445	Próbáltam fõlébe hajolni, s a haját, a vállát meg kissé a karját is megérintve kérleni: ne sírjon.	Püüdsin tema kohale kummarduda ja tema juukseid, õlgu ja natuke käsivartki puudutades keelitada, et ta ei nutaks.	
446	De õ elkeseredetten s mindegyre elcsukló hangon olyasfélét kiáltott, hogyha a magunk tulajdonságának semmi része benne, akkor mindez csak pusztá véletlenség, s hogyha õ más is lehetne, mint akinek lenni kényszerül , akkor „az egésznék semmi értelme”, s hogy ez oly gondolat, amit õszerinte „nem lehet elviselni”.	Aga tema hüüdis kibestunult ja üha enam murduva häälega midagi sellist, et kui meie omadustel pole selles mingit osa, siis on see kõik ainult pime juhus, ja et kui ta võiks olla ka keegi teine kui see, kes ta on sunnitud olema, siis „pole sel kõigel mingit mõtet”, ja et see on selline mõte, mida tema meelest „ei saa välja kannatada”.	ungari keeles olevik, eesti keeles täisminevik
447	Zavarban voltam , mert hisz én voltam a hibás, de hát nem tudhattam , hogy ez a gondolat ennyire fontos lehet néki.	Olin segaduses, sest see oli ju minu viga, aga kust ma võisin ette teada, et see mõte võib talle nii tähtis olla.	...aga kust olin ma võinud ette teada, et see mõte talle nii tähtis on.

448	49	Már szinte a számon volt , hogy így szóljak: ne törődjön velem, hisz az én szememben mit se jelent mindez, én nem vetem meg a fajtájáért; de mindjárt éreztem , ezt azért kissé nevetséges volna mondanom, s ezért aztán nem is mondtam .	27	Pidin talle juba äärepealt ütlema, et ärgu tehku sellest välja, sest minu silmis ei tähenda see kõik mitte midagi, mina ei põlga teda rassi pärast; aga tundsin kohe, et minu poolt oleks seda ütelda natuke naeruväärne, ja sellepärast ma ei ütelnudki .	
449		Csakhogy mégis, bántott , hogy nem mondhattam , mert abban a pillanatban valóban ezt éreztem , egész függetlenül az én helyzetemtől, hogy azt ne mondjam: szabadon.		Ometi olin kurb, et ei saanud seda öelda, sest sellel silmapilgul tundsin seda tõepoolest, oma positsioonist täiesti sõltumatult, et mitte öelda - vabalt.	
450		Azt is beláttam , hogy nincs módomban kipróbálni.		Tunnistasin sedagi, et minu võimuses pole seda järele proovida.	
451		Mégis, valahogy feszélyezett ez.		Ometi ärritas see mind kuidagi.	
452		S nem pontosan tudom, mi okból, de most először történt velem, hogy olyasmit éreztem , ami azt hiszem, csakugyan, egy kissé a szégyenkezéshez hasonlított.		Ja ma ei tea täpselt, mis põhjusel, aga nüüd juhtus minuga esimest korda, et ma tundsin midagi sellist, mis - ma lihtsalt niisama arvan - sarnaneb veidi häbiga.	
453		De arról már csak a lépcsőházban szereztem tudomást, hogy ezzel az érzésemmel viszont Annamáriát bántottam meg , úgy látszik: akkor történt ugyanis, hogy furán viselkedett.		Aga alles trepikojas sain teada, et olin selle tundega solvanud Annamáriát, nagu näha: juhtus nimelt, et ta käitus imelikult.	
454		Szólta hozzá, nem is válaszolt .		Kõnetasin teda, aga ta ei vastanudki .	

455		Próbáltam megfogni a karját, de kitépte magát a kezemből, s otthagvott a lépcsőn.	Püüdsin tal käsivarrest kinni võtta, aga ta rabeles lahti ja jättis mind trepile.	
456		Másnap délután is hiába vártam a jelentkezését.	Järgmisel pärastlõunal ootasin asjata tema tulekut.	
457		Így azután én se mehettem a nővérekhez, mert hát idáig mindig együtt mentünk , s ők bizonyára kérdezősködtek volna.	Nii ei saanud minagi õdede juurde minna, sest seni olime ju alati koos läinud ja nemad oleksid kindlasti küsinud, miks ma üksi tulen.	
458	50	Meg aztán különben is, most már inkább beláttam, amit a lány vasárnap mondott .	Alles nüüd hakkasin aru saama, mida tüdruk oli pühapäeval ütelnud .	
459		Este Fleischmannéknál már megjelent .	Õhtul Fleischmannide poole ta juba tuli .	
460		De először még igen kimerően ereszkedett szóba velem, s csak akkor enyhült meg valamelyest az arca, mikor arra a megjegyzésére, hogy reméli, jól töltöttük a délutánt a nővérekkel, megmondtam neki: nem voltam fenn.	Aga algul kõneles ta minuga õige formaalselt ja alles siis läks ta nägu natuke leebemaks , kui ma tema märkuse peale - ta lootvat, et ma veetsin õdedega kena pärastlõuna - ütlesin , et ei käinudki üleval.	
461		Kíváncsi volt , miért nem, amire én azt feleltem , mint igaz is volt , hogy önélküle nem akartam : úgy láttam , ez a válaszom is tetszhetett néki.	Ta tundis huvi , miks ma ei käinud , mispeale ma vastasin , et ilma temata ma ei tahtnud , mis oli ka tõsi: siis nägin , et see vastus võis talle meeldida .	
462		Egy idő elteltével arra is hajlandónak mutakozott , hogy megnézzze velem a halakat - s odabentről azután már egészen kibékülten tértünk vissza .	Mõne aja pärast oli ta juba nõus minuga kalu vaatama - ja sealt tulime tagasi juba täiesti rahunenult.	

463		Később, az est folyamán a lány már csak egyetlen észrevételt tett még az ügyről: - Ez volt az első veszekedésünk - mondta.		Hiljem, õhtu jooksul, tegi neiu asja kohta ainult ühe tähelepaneku. „See oli meie esimene tüli,“ ütles ta.	
464	51	Másnap egy kissé furcsa esetem volt.	28	Järgmisel päeval juhtus minuga midagi imelikku.	
465		Reggel jókor keltem, s mint rendesen, elindultam a munkába.		Tõusin hommikul õigel ajal ja läksin tööle nagu ikka.	
466		Meleg nap ígérkezett, s az autóbusz ma is tömve volt utasokkal.		Päev tõotas tulla palav ja buss oli tänagi rahvast puupüsti täis.	
467		Már elhagytuk a külváros házait, s a rövid, dísztelen hídon is áthajtottunk, ami Csepel szigetére vezet: innen aztán egy darabon nyílt tájékon visz tovább az út, mezőségek, bal felől valami lapos, hangárforma építmény, jobbról meg kertészetek elszórt üvegházai közt, s itt történt, hogy az autóbusz nagy hirtelen lefékezett, majd utána odakintről egy intézkedő hang foszlányait hallottam, amit azután a kalauz meg több utas továbbított énfelém, hogy amennyiben tartózkodik a kocsin zsidó utas, szálljon le.		Olime juba möödunud äärelinna majadest ja ületanud ka lihtsa lühikese silla, mis viib Csepeli saarele: edasi läheb tee läbi lageda maastiku, vasakule jääb mingi lapik angaari moodi ehitis, paremale aiamaad laialipillutatud kasvuhoonetega, ja siin juhtus nii, et buss järsku pidurdas, siis kuulsin väljast mingi käskiva hääle katkeid, mida konduktor ja teised sõitjad mulle vahendasid, et kui sõidukis viibib juudi rahvusest reisijaid, siis peavad nad väljuma.	
468		No, gondoltam, biztos az átlépések ügyét kívánhatják ellenőrizni, az iratok alapján.		Noh, mõtlesin, kindlasti tahavad nad piiriületamise pabereid kontrollida.	

469		Csakugyan, az országúton egy rendőrrel találtam magam szemközt.	Tõepoolest, maanteel sattusin silmitsi politseinikuga.	
470		Egy szó nélkül, mindjárt nyújtottam is felé az igazolványom.	Sõnagi lausumata ulatasin talle oma tõendi.	
471		De õ elõbb az autóbust küldte tovább, a keze egy rövid mozdulatával.	Aga tema saatis kõigepealt bussi lühikese kõeliigutusega edasi.	
472	52	Már-már azt hittem , nem jól érti tán az igazolványt, s éppen készülõdtem volna elmagyarázni néki, hogy - amint láthatja - hadiüzemnek vagyok tagja, s bizony nem érek rá az idõm vesztegetni; hanem akkor meg egyszerre hangokkal s fiúkkal népesült be köröttem az út, társaimmal a Shell-bõl.	Äärepealt arvasin , et ta ei saa ehk tõendist hästi aru, ja oleksin just olnud valmis talle seletama, et olen - nagu ta näha võib - sõjatehase töõtaja ning kindlasti ei saa ma aega raisata; aga siis täitus tee minu ümber korraga häälte ja poistega, minu töökaaslastega Shellist.	
473		A töltés mögül bújtak elõ .	Nad olid välja ilmunud muldvalli tagant.	
474		Kiderült: õket meg már az elõzõ autóbuzsokról fogta itt a rendõr, s igen nevettek, hogy én is megérkeztem .	Selgus, et politseinik oli nad siin maha tõstnud juba eelmistest bussidest, ja nad naersid kõvasti, et minagi olen kohale jõudnud .	
475		Még a rendõr is elmosolyodott kissé, mint aki távolabbról ugyan, de valamennyire szintén részt vesz a mulatságban; mindjárt láttam , nincs ellenünk kifogása - nem is lehetett , természetesen.	Isegi politseinik muigas kergelt, otsekui võtaks lustimisest osa küll kaugemalt, kuid mingil määral ometi; nägin kohe, et tal pole meie vastu midagi - ega saanudki olla, muidugi.	

476		<u>Kérdeztem</u> a fiúktól, mégis, mi ez az egész, de hát ezt még egyelőre ők <u>se tudták</u> .		Ikkagi <u>küsisin</u> poistelt, mis lahti, aga seda <u>ei teadnud</u> esialgu nemadki.	
477		Aztán a rendőr a további autóbuszokat is mind <u>föltartóztatta</u> , amelyek a város irányából <u>közeledtek</u> , oly módon, hogy bizonyos távolságból elébük <u>lépett</u> , miközben tenyerét a magasba <u>lendítette</u> : minket, többieket ilyenkor addig a töltés mögé <u>küldött</u> .		Siis <u>pidas</u> politseinik <u>kinni</u> ka kõik järgmised bussid, mis linna poolt <u>saabusid</u> , ta <u>tegi</u> seda nii, et <u>seisis</u> teatud kaugusel neile ette, <u>tõstis</u> peod üles ja <u>lehvitas</u> neid: meid, teisi, <u>saatis</u> ta selleks ajaks muldvalli taha.	
478		Azután mindannyiszor ugyanaz a jelenet <u>ismétlődött</u> : az újabb fiúk első meglepődése, ami végül nevetésbe <u>fordult</u> .	29	Seejärel <u>kordus</u> ikka sama stseen: uute poiste esialgne üllatus, mis lõpuks <u>muutus</u> naeruks.	
479		A rendőr elégedettnek <u>látszott</u> .		Politseinik <u>paistis</u> rahul olevat.	
480		Negyedóra <u>telt</u> így <u>el</u> körülbelül.		Nii <u>möödus</u> oma veerand tundi.	
481		Tiszta, nyári reggel <u>volt</u> , a töltés oldalán - <u>éreztüik</u> , amikor <u>beléheveredtünk</u> - a nap már <u>kezdte</u> átmelengetni a füvet.		<u>Oli</u> selge suvehommik, valli ääres <u>hakkas</u> päike rohtu soojaks kütma - <u>tundsime</u> seda, kui pikali <u>viskasime</u> .	
482	53	Messzebről, kéklő párák közül, jól <u>ide-látszottak</u> az olajtelep kövér tartályai.		Kaugemal <u>paistsid</u> läbi sinetava uduvine hästi naftatehase paksud tsisternid.	
483		Azon túl gyárkémények, még tovább, már elmosódottabban, meg valami templomtorony hegyes rajza.		Nende taga <u>olid</u> vabrikukorstnad, veel kaugemal paistsid - juba ähmaselt - mingi kirikutorni teravad piirjooned.	

484	Az autóbuszokról, csoportokban vagy egyesével, egy-remásra kerültek elő a fiúk.		Bussidest valgus üksteise järel välja poisse, salguti või ühekaupa.	
485	Megjött egy népszerű, igen élénk, szeplős fiú, fekete tuskék módján nyírott hajjal: a „Bördízműves”, ahogyan mindenki nevezi - mert eltérően a többiektől, akik inkább különféle iskolákból valók, ő ezt a mesterséget választotta .		Tuli üks moekas, väga elav tedretähniline poiss mustade, harjaste moodi pügatud juustega: Nahakunstnik, nagu kõik teda kutsuvad - sest erinevalt teistest, kellest enamik käib mitmesugustes koolides, on tema selle ameti valinud .	
486	Igaz, általában a többiek is cigarettáznak, s hogy el ne maradjak tőlük, legújabbán magam is próbát tettem vele; de észrevettem , hogy ő egész másképp, szinte már valósággal lázasnak tetsző mohósággal űzi ezt a szokást.		Tõsi küll, tavaliselt suitsetavad ka teised, ja et mitte nendest maha jääda, olen minagi viimasel ajal seda proovinud ; aga ma olen tähele pannud , et tema harrastab seda täiesti teistmoodi, peaaegu päris palavikulisena näiva aplusega.	
487	De én azért mégis megkérdeztem tőle egyszer, mi jót talál ennyi füstölésben.		Aga mina seevastu küsisin temalt ükskord ikka, mida head leiab ta selles meeletus tossutamises.	
488	Amire ő ezt a kurta választ adta : - Olcsóbb, mint az ennivaló.		Mispeale ta andis napi vastuse: „Odavam kui söök.”	
489	Kissé meghökkenetem , mert hát erre az okra nem gondolhattam.		Olin veidi jahmunud , sest see põhjus poleks mulle pähegi tulnud.	enneminevik / adjektiveerunud partitsiip

490		De még jobban meglepett a tekintetének egyfajta gúnyos, már-már valamiképp ítélező kifejezése, amikor a zavaromat észrevette ; kellemetlen volt, s akkor hát nem is faggattam tovább.		Kuid veel rohkem üllatas mind tema omamoodi pilges, äärepealt otsekui hukkamõistev pilk, kui ta oli mu jahmatust märganud ; see oli nii vastik, et ma rohkem ei pärinudki.	
491	54	De most már jobban megértettem a többiek egyfajta óvatosságát vele szemben.		Aga nüüd mõistsin juba paremini teiste teatud ettevaatlikkust tema suhtes.	
492		Már felszabadultabb rivalgással köszöntöttek egy másikat: ezt minden közelebbi pajtása csak „Selyemfiúnak” hívja.		Palju vabama hüüatusega tervitati ühte teist: teda kutsub iga lähem sõbramees ainult Siidivennaks.	
493		Találónak is éreztem az elnevezést, a simán fénylő, sötét haja, a nagy szürke szeme, s általában az egész lényének a szeretetre méltó selymessége miatt; csak utóbb hallottam aztán, hogy a kifejezésnek valójában egy más értelme is van, s tulajdonképp azért adományozták neki, merthogy az otthoni életben ő állítólag igen ügyesen forgolódik a leányok körül.		Tundsin , et see hüüdnimi on isegi tabav tema sileda läikega tumedate juuste, suurte hallide silmade ja üldse kogu ta olemuse armastusväärse siidisuse tõttu; alles hiljem kuulsin , et hüüdnimel on tegelikult ka üks teine mõte ja õigupoolest kleebiti see talle külge sellepärast, et eraelus keerutatvat ta väga osavalt tüdrukute ümber.	
494		Valamelyik autóbuss „Rozi” is meghozta : valójában Rózenfeld a neve, de hát csak így rövidíti mindenki.		Mingi buss tõi kohale ka Rozi: tema õige nimi on Rózenfeld, aga kõik lühendavad seda nii.	
495		Úgy hallottam , a kereskedelmi iskolát végzi.	30	Olen kuulnud , et ta lõpetab kommertskooli.	

496	55	Általában az ő <u>véleményük</u> is az <u>volt</u> , amit magam is körülbelül hasonlóan <u>láttam</u> , hogy egészében véve az ügy kissé szokatlan, de hát bizonyára tévedés vagy valami efféle lehet.	Üldiselt <u>arvasid</u> ka nemad nii, nagu minagi enam-vähem <u>nägin</u> , et tervikuna võttes on asi veidi tavatu, aga see võib ju kindlasti olla mingi eksitus või midagi selletaolist.	
497		„Rozi”, miután néhány fiú már biztatta, meg is <u>tudakolta</u> a rendőrtől: nem lesz-e baj, ha elkészünk a munkából, s hogy tulajdonképp mikor szándékszik minket tovább, a dolgunkra bocsátani.	Rozi isegi <u>küsis</u> politseinikult, pärast seda kui mitu poissi oli teda juba julgustanud, kas ei teki probleeme, kui me tööle hiljaks jääme, ja millal ta õieti kavatses meid edasi töö juurde lasta.	
498		A rendőr cseppet <u>se haragudott</u> a kérdésért, de hát azt <u>felelte</u> , ez nem rajta, nem az ő elhatározásán múlik.	Politseinik <u>ei saanud</u> küsimuse peale põrmugi <u>vihaseks</u> , kuid <u>vastas</u> , et see ei sõltu temast ega tema otsusest.	
499		Mint <u>kitünt</u> , valójában ő <u>se tudott</u> sokkal többet minálunk: egy bizonyos „további parancsot” <u>említett</u> , ami majd a helyébe lép a régebbinek, melynek az értelmében addig egyelőre neki is, nekünk is várakoznunk kell - nagyjából így <u>magyarázta el</u> .	Nagu selgus, ei teadnud temagi tegelikult meist palju rohkem: ta <u>mainis</u> teatud „Järgmist käsku”, mis asendab eelmise käsu ja mille järgi tuleb esialgu oodata, nii temal kui ka meil - nii ta laias laastus <u>seletas</u> .	
500		Mindez, ha nem is egész világosan, lényegében azonban - a fiúkkal úgy <u>találtuk</u> - elfogadhatóan <u>hangzott</u> .	<u>Leidsime</u> poistega, et see kõik <u>kõlas</u> vastuvõetavalt - kui ka mitte täiesti selgelt, siis põhimõtteliselt ometi.	

501	<p>No meg ezt annál is könnyebbnek találtuk, mivel az igazolványunk, valamint a hadiüzemi hatóság pecsétjének a tudatában semmi okát se láttuk, hogy a rendőrt igen komolyan vegyük, magától értetődően.</p>	<p>Leidsime selle olevat seda kergema, et oma tõendist ja sõjatehase juhtkonna pitsatist teadlikuna ei näinud me endastmõistetavalt mingit põhjust politseinikku väga tõsiselt võtta.</p>	
-----	--	---	--

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Sälly Salusoo (sündinud 26.07.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Minevikuvormide tõlkimisest ungari keelest eesti keelde romaani „Saatusetus“ põhjal. Kontrastiivne anaüüs“,

mille juhendajad on Anu Nurk ja Boglárka Janurik,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 24.05.2013